

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Staat vast!

Zo dan, broeders, staat vast en houdt u aan de overleveringen, die u door ons, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk, geleerd zijn.

2 Thess. 2 : 15.

„Staat vast!“

Dat wordt gezegd tot mensen, die kans lopen, om in de war te raken en te vallen, tot mensen, die van alle kanten aangevallen en belaagd worden.

Dat zegt de apostel Paulus hier tot de gemeente van Thessalonica en het wordt ook ons vandaag toegeroepen.

Dat vermaan heeft de kerk van Christus altijd nodig!

Er is onder ons zoveel ‚verwarring‘, dat we wel eens luisteren mogen naar dit woord. Het is o, zo nodig, dat we vast staan.

Als een wonder Gods was de gemeente van Thessalonica ontstaan. Elke gemeente is een wonder van Gods genade, maar bij de planting van de gemeente in Thessalonica zien we dat toch wel bijzonder.

Slechts enige weken heeft de apostel daar kunnen prediken (wij zouden al gauw zeggen: veel te kort!), maar in die korte tijd kwam er zulk een grote gemeente.

We lezen immers in Hand. 17 : 4: ‚En enigen van de Joden lieten zich overtuigen en sloten zich bij Paulus en Silas aan en ook een grote menigte Grieken, die God vererden en tal van voornamen vrouwen‘.

Hoe krachtig heeft de Heilige Geest toen in die Europese stad gewerkt! Wat deed de Here toen grote dingen in Europa!

En niet alleen was er een grote gemeente in Thessalonica, maar het was ook zulk een getrouwe, echt gelovige, blijde, levende gemeente. Wij zouden zeggen: een mooie gemeente.

Er ging een roep van uit!

De apostel kon van deze gemeente getuigen: ‚gij hebt met blijdschap des Heiligen Geestes het Woord aangenomen, zodat gij een voorbeeld geworden zijt voor alle gelovigen in Macedonië en Achaje (d.w.z. in geheel Griekenland). Want uit uw midden heeft het Woord des Heren weerklonken, niet alleen in Macedonië en Achaje, maar allerwege is uw geloof, dat zich op God richt, bekend geworden‘.

Dat was dus wel heel bijzonder!

Maar toch: nu moeten we niet denken, dat alles in die gemeente ‚pais en vree‘ was.

Dat menen we wel eens: vroeger, in de dagen der apostelen, was alles zo rustig en heerlijk in de gemeenten.

Zo was het niet. Zo was het ook niet met de gemeente van Thessalonica.

Daar was allereerst de druk van buiten af. U moet Hand. 17 maar eens lezen: het duurt niet lang, of deze jonge gemeente zat midden in de moeiten en de zorgen, want een zware vervolging brak los van de kant van de Joden en van hun medeburgers. De gemeente moest haar dienaars al spoedig missen, we zouden vandaag zeggen: ze was ‚zonder leiding‘.

De laster van de vijanden kwam er nog bij, dat de apostel Paulus het te doen was, om de gemeente ‚het geld uit de zak te kloppen‘, en dat hij er nu ‚vandoor‘ was, 1 Thess. 2.

En ook in die ‚mooie‘ gemeente was strijd. Hoe zou ’t ook anders kunnen, er bestaat geen volmaakte gemeente. Er moest nog meer broederlijke liefde komen, er moest rust en orde zijn in de samenkomsten en er waren

verkeerde gedachten over Christus’ wederkomst en er waren ook al ‚ongeregelden‘! Zelfs een tweede brief was nodig. Nog woede de vervolging, nog was er dwaling omtrent de wederkomst, ja de afval in de gemeente zette door, er waren al ‚tuchtgevallen‘.

Zo gaat het nu, ook in ‚mooie gemeenten‘. Gevaren aan alle kanten.

En die gevaren worden al groter en heviger: in II, 2 : 3—12 lezen we, dat de grote afval nog komt, dat de mens der zonde zich in de tempel Gods zal zetten, dat er een energie van dwaling en leugen zal losbreken.

Dat komt alles opzetten als een donkere donderbui over de gemeente.

Zeker, dat hoort allemaal somber en triest, maar het is de waarheid.

Een zéé van ellende en moeite is over de eerste christen-gemeenten gegaan.

En dan troost de apostel deze gemeente wel, dat zij geroepen is, om de heerlijkheid te beërven (vs 13 en 14), maar ook het vermaán is op z’n plaats: ‚Staat vast!‘

De gemeente behoeft niet angstig te zijn voor de toekomst, maar moet ook niet ‚gemakkelijk‘ en slap en argeloos zijn.

Er is ernstig vermaan nodig: Wat is de kracht des satans groot; wat zijn er een verkeerde invloeden van buiten af, maar wat is ook het hart der gemeenteleden nog boos!

Er moet veel strijd gestreden zijn.

En daarom schrijft de apostel: staat vast!

Nu de gemeente is gezet op de enige goede weg, de weg Gods, de weg van het Evangelie, het pad, dat leidt naar de grote heerlijkheid, nu is er zoveel, dat haar wil verlokken en afvoeren en afdringen van deze goede weg.

Wie Jezus volgt, moet blijven staan, vast staan, die moet niet aanstonds omvallen in dagen van strijd en moeite. Dat geldt ook voor ons.

Maar wat zijn we soms bang voor mensen!

Wat liggen we spoedig omver! Je kunt toch die jongen of dat meisje niet laten ‚schieten‘, ook al is hij of zij niet van de kerk? Je kunt je toch niet helemaal opsluiten en laten uitsluiten?

Maar de Schrift zegt, dat we moeten vast staan! Dat we de wereld moeten haten, onze oude natuur doden en in een godvruchtig leven moeten wandelen.

En hoè moeten we stand houden?

„Houdt u aan de overleveringen, waarin

UIT DE INHOUD:

Staat vast!	C. S.
Om de erkenning van de Antithese (I)	C. V.
Kerken in Schotland. (X)	J. M.
De Mammoetwet (IV Slot)	J. M.
Verlag van de Senaat van de Theol.	
Hogeschool 1959—1960	H. J. J.
Persschouw	C. V.
Van hier en ginds	
Kritische krabbel	Frater
Kerknieuws	

ge door ons onderwezen zijn, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk‘.

In prediking en brief heeft de apostel de gemeente van Thessalonica onderwezen.

‚Overlevering‘ heeft bij ons niet zulk een goede klank. Wij verstaan er onder: menselijke inzetten.

Maar hier staat: de overgegeven dingen, dingen, die aan de apostel Paulus overgegeven zijn, dat is: overgegeven door de Here, de leer der apostelen, maar dan toch: het Woord van God, de bevelen van de Here. En dat Woord is alleen gezaghebbend.

We kunnen zomaar zonder meer niet zeggen: ik heb Jezus lief, maar wij moeten de Here dienen naar Zijn Woord.

Er is vandaag een sterke stroming in de christenheid, die beweert: er is geen vastgelegde waarheid, Gods Woord is niet op Schrift gesteld, we moeten niet strijden om de waarheid. Men roept: vrede en geen gevaar en laat alles door elkaar lopen en voegt alles bijeen in een oecumenisch streven, dat niet naar Gods Woord is. Men laat de normen los.

En dat heeft ook invloed op ons en op onze jongens en meisjes.

Wij staan midden in zulk christendom.

Maar zullen we vast staan bij een dergelijke energie van dwaling, dan moeten we vasthouden aan wat ons door de heiligen is overgeleverd, aan Gods Woord.

Laat dat Woord niet los!

Dan gaan we veilig, ook al wordt de kracht der dwaling steeds sterker, dan is het Evangelie ons een licht op het pad naar de heerlijkheid.

C. Stam.

Om de erkenning van de Antithese

Vernieuwing en Bezinning.

Om het reformatoerisch grondmotief, door Prof. Dr H. Dooyeweerd, bewerkt door Mr J. A. Oosterhoff, 1959. J. B. van den Brink & Co., Zutphen.

I

Toen de tweede wereldoorlog voorbij was, scheen het, alsof in het geestelijk leven van het nederlandse volk zich een ingrijpende verandering voltrokken zou. Wat in doorbraak-ideologie en -theologie reeds lang was gepredikt, namelijk dat de antithese van christelijk en niet-christelijk bij de organisaties op het staatkundig, maatschappelijk, cultureel, paedagogisch en ander terrein geen rol meer mocht spelen, scheen de harten van

de overgrote massa te grijpen. De nieuwe oproep tot éénwording maakte allerwege diepe indruk. Het leek er op, dat de ‚verzuijing‘ van het nederlandse volk, waartegen zo bewogen gestreden was, een einde zou nemen. Of, in ieder geval, in haar fundamenteën en realisering geducht was verzwakt.

Bizonder duidelijk kwam dit streven naar synthese — en de kracht ervan — uit in het bekende manifest van de Nederlandse Volksbeweging, dat onmiddellijk na de bevrijding, op 12 mei 1945, in ons land werd gepubliceerd en verspreid. Daarin werd o.a. gezegd, dat ons Nederlandse volk ‚bovenal nodig heeft een geestelijke vernieuwing, gevoed uit de levende bronnen van Christendom en Humanisme, die steeds onze volkskracht hebben gestempeld‘; ‚dat alle gebieden van het

Hebt U, tijdens de lopende jaargang, al eens proefnummers van „Opbouw” aangevraagd? Zo niet, denkt U er even aan dezer dagen. U kunt mensen, die nog onbekend zijn met dit blad, deze exemplaren toezenden en later uitnodigen OOK abonné te worden.

menselijk leven gebonden zijn aan volstrekte normen van barmhartigheid, gerechtigheid, waarheid en naastenliefde, die naar het Evangelie in Gods wil gegrond zijn, maar ook in andere dan christelijke overtuiging worden gegrond”; „dat het politieke partijleven in ons volk zich langs andere scheidslijnen dan voor 1940 zal moeten bewegen”; „dat met name de christelijke antithese en de klassenstrijd voor de oplossing der maatschappelijke vraagstukken van heden geen vruchtbare beginselen meer zijn”.

Wie deze tijd bewust heeft doorleefd, weet welk een bekoring er van oproepen als deze uitgang en hoe zij duizenden voorgoed hebben gegrepen.

Nu werd ongetwijfeld tegen leuzen als die van de Nederlandse Volksbeweging wel een en ander opgemerkt. Maar veelal bestond dat uit redeneringen en argumenten, welke in een vroegere, maar voorgoed voorbijge, periode dienst hadden gedaan. Ze kwamen veelal uit het arsenaal van Dr. Kuyper. Maar ze raakten niet meer de nieuwe fundering en de nieuwe uitwerking van het oude synthese-streven. Ze gingen niet in op de nieuwe argumenten, de nieuwe theologie en filosofie, waarmee het werd verdedigd. En zo greep dit verweer maar zeer weinig de harten van hen, die door de nieuwe geest waren geraakt, laat staan hen, die daarvan met groot elan profeteerden.

In die situatie verscheen toen het, daarna weer ter ziele gegane, weekblad Nieuw-Nederland. Tot verwondering — en blijdschap! — van velen behoorde tot de redactie daarvan ook Prof. Dooyeweerd, een man die zich voordien buiten het drukke rumoer van de dag- en weekbladers had gehouden. En wat nog meer verraste was dit, dat hij zich niet alle ernst en kracht wierp op de nieuwe ideologie, waarvan de Ned. Volksbeweging een symptoom en exponent was en die, als ze de geesten zou grijpen, van fundamentele betekenis zou worden voor heel het geestelijk leven van ons volk, omdat ze dat geheel en al zou omzetten.

In enkele reeksen artikelen heeft Prof. Dooyeweerd toen de strijd tegen die nieuwe geest, tegen die nieuwe grandioze synthesebeweging, aangebonden. Daarbij richtte hij zich niet allereerst tegen allerlei uitingen en openbaringen daarvan, al kwamen die succesief wel in zijn gezichtsveld. Het ging hem vooral om de wortels van deze nieuwe geestelijke beweging, om de drijvende krachten, de beheersende motieven daarvan. Dooyeweerd vatte zijn taak zeer breed op. Hij schonk ons, in zo populair mogelijke vorm, een analyse van het gehele geestesleven van de westelijke wereld. De achtergronden van alle mogelijke ideeën, tendenzen, concepten op allerlei gebied werden door hem blootgelegd. Zo kwam wat wij beleefden — en beleven! — in een groots en uitermate verhelderend perspectief te staan. En dat geschiedde op voorname wijze. Dooyeweerd's kritiek was een model van zakelijk vlijmscherpe kritiek. Maar tegelijk straalde uit al wat hij schreef het respect, ja, de liefde voor zijn tegenstanders, met wie hij een strijd voerde op leven en dood. Ja — maar om te „behouden”!

Een gedeelte van deze artikelen werd, dank zij de goede zorg van Mr. Oosterhoff, zakelijk ongewijzigd in het bovengenoemde boek gebundeld. En daarover willen we hier nu een en ander zeggen.

Reeds op de eerste bladzijde van zijn boek poneert Dooyeweerd met de laatste ernst de realiteit van de radicale antithese tussen wat van God komt en dat wat uit „deze wereld” is; tussen wat Gods Woordopenbaring predikt en dat wat de mensen in afvallig geloof hebben verzonnen; tussen het mensenleven in alle mogelijke uitingen en openbaringen in zoverre dat vernieuwd werd door Gods Geest en genormeerd is aan Gods wet en het mensenleven in zoverre zich dat ontplooit in opstand tegen God.

Deze antithese is aan het christelijk beginsel, zoals dat in deze wereld functioneert, volstrekt inhaerent. Dit christelijk beginsel is geen rustig bezit van een groep uitverkorenen, die er maar over hebben te beschikken als over een stel magische formules. Neen, het is een geestelijke drijfkracht, die niet tot stilstand kan worden gebracht en hen, die haar trachten in te dammen binnen de overzienbare grenzen van traditie onherroepelijk verlaat. Dit beginsel plaatst hen, die zeggen er zich door te laten leiden, rechtstreeks voor het aangezicht van die Geest, die de harten kent en iedere onwaarachtigheid door het vuur van zijn toorn verteert. Het drijft voorts degenen, die er door bezield worden, aan tot een diepe bewogenheid met de geestelijke en tijdelijke nood van ons volk en heel de wereld, die door het vuur van Gods toorn is heengegaan en daaronder kreunt. Het dringt niet minder tot het besef van volstrekte solidariteit van Christen en niet-Christen in de zondeschuld der mensheid, die de wereld aan de rand van de ondergang heeft gebracht.

Maar dit beginsel leidt óók als vanzelf tot een volstrekte antithese. En deze antithese gaat dwars door de mensheid heen. Allereerst door het christelijk leven zelf. In het persoonlijk leven, in het christelijke gezinsleven, in de christelijke organisaties en staatkundige partijformaties en zelfs in de christelijke kerken. Kortom, overal waar naast verheugende verschijnselen van wezenlijk leven evenzeer onrustbarende symptomen van afval optreden, of van scheuring en verdeeldheid, die evenzeer openbaringen zijn van het woelen van de geest der duisternis, welke vooral hier in de stuitendse vormen de strijd voert tegen de geest van Christus.

Die antithese is dan geen scheidslijn, die een christelijk t.o. een anti-christelijk volksdeel plaatst. Neen, zij is de onverzoenlijke strijd tussen tweeërlei geestelijk beginsel, die door heel het volk, ja, door heel de mensheid heengaat en die geen veilige kaders van christelijke levensvormen eerbiedigt. Als de christelijke idee van de antithese haar wortel en voedingsbodem in de mens zou vinden, dan zou zij een rechtstreekse uitvinding van Satan zijn, de wortel van alle schijnheiligheid en farizeïstische hoogmoed. Maar dat is zij niet. Zij is een strijd in alle hoeken van het individuele, én in het zich in gemeenschappen openbarende, mensenleven. Een strijd tussen de Geest Gods en de geest der duisternis. En juist omdat die antithese dat is en zó is, moeten we God er iedere dag ootmoedig voor danken, dat hij haar geeft en in stand houdt. De antithese is een gave van Gods genade aan de wereld.

Waar het nu vooral op aan komt, waar zich speciaal de strijd der naoorlogse jaren op toespitst is dit, dat deze antithese niet maar beperkt blijft tot het menselijke hart en het innerlijke leven. Neen, zij brengt ook een principiële scheidslijn in de tijdelijke levensopenbaring. Zij dringt eveneens onweersstaand door in de tijdelijke samenleving, in wetenschap, in de cultuur, in de staatkunde, in het bedrijfsleven. Speciaal daar openbaart zich de strijd, die aan het optreden van de antithese eigen is. En daarom wordt ook daar, en daar zelfs dikwijls het meest spectaculair, de strijd gevoerd tussen hen die de antithese als gave van Gods genade erkennen en hen die haar met meer of minder radicaliteit verwerpen.

Het gaat er nu om de wortel, de feitelijke en diepste oorzaak te ontdekken van de strijd, die, speciaal onder christenen, over het al of niet erkennen van de in alle levensuitingen doorwerkende antithese.

De ellende is nu, dat dit onderzoek door de mensen die in de strijd over de antithese betrokken zijn, veelal niet wordt ter hand genomen. Men vecht over symptomen, over uitingen, over gevolgen, maar niet over het „hart der zaak”. Daarom kan men elkaar feitelijk niet bereiken. Daarom is de strijd dikwijls niet meer dan een spiegelgevecht.

Dit onbevredigende verschijnsel vindt nu

zijn oorzaak in de omstandigheid, dat velen, die in de worsteling over de antithese betrokken werden, zich niet bewust zijn van het diepste motief, dat, in dit geval onbewust, ook in deze zaak hun houding, hun denken, hun handelen bepaalde. Dat allesbeheersende motief ligt namelijk niet in een of andere opvatting, beschouwing, idee. Het is ook niet een wetenschappelijke overtuiging, een theoretische stelling. Neen, het ligt in iets, dat het hart, het brandpunt, de kern van het mensenleven beheerst en zo geheel het leven beslissend beïnvloedt. Of, korter gezegd: het ligt in het grondmotief, het religieuze grondmotief, dat bewust of onbewust, gewild of niet gewild ieder mensenleven beheerst.

Het spreekt bij deze stand van zaken vanzelf, dat Dooyeweerd zich met alle energie werpt op een analyse, een openbaar, een zichtbaar maken van de religieuze grondmotieven, welke in de westelijke wereld een dominerende rol spelen.

In iedere religie — en alle mensen worden beheerst door een religie — is een religieus grondmotief aan te wijzen. Dat religieuze grondmotief is als een religieuze drijfkracht in de menselijke samenleving werkzaam. Het is de volstrekt centrale drijfveer van het leven. Want het werkt in het centrum, het beheersende middelpunt, het hart van het mensenleven. Vanuit dit religieuze levenscentrum — het hart, de ziel, de geest van de mens — beheerst het alle tijdelijke levensuitingen en richt die op de ware of vermeende oorsprong van het bestaan — dus op God of op een afgod. Zo'n religieus grondmotief is voorts steeds een gemeenschapsmotief. Dank zij het optreden van een leidende cultuurmacht (kerk, staat of „school”) komt een of ander religieus motief tot heerschappij en zet zijn onuitwisbaar stempel op de cultuur, de wetenschap, de sociale structuur van een periode. Juist als gemeenschapsmotief beheerst het ook de grote massa enkelingen zonder dat deze zich dat bewust zijn. Verdwijnt tengevolge van een of andere oorzaak zo'n leidende cultuurmacht, welke aan de historische ontwikkeling van een deel der mensheid een vaste richting gaf onder heerschappij van een religieus grondmotief, dan ontstaat een crisis op de grondslagen der cultuur, die de oorzaak wordt van een geestelijke ontworteling, een culturele chaos.

In dit religieus grondmotief is uiteindelijk en rechtstreeks de goddelijke dan wel de anti-goddelijke geest werkzaam, in wiens dienst de mens zich heeft gesteld en aan wie hij in die dienstbetrekking deel heeft gekregen. Het is een een gemeenschap stichtende geest, die de mens niet beheerst maar door wie hij voluit beheerst wordt.

Dooyeweerd onderscheidt nu in het west-europese cultuurleven vier religieuze grondmotieven, die deels successief, deels ook naast elkaar hun enorme invloed hebben uitgeoefend.

Ik wil hier speciaal wijzen op het christelijk religieuze grondmotief, het religieuze grondmotief van de Heilige Schrift, zoals Dooyeweerd dat tekent. Ik doe dat, omdat daaromtrent, naar ik meen, nog al wat misverstand bestaat. Enerzijds heeft men namelijk in dat christelijk religieuze grondmotief, een theologische of wijsgerige stelling gezien. Anderzijds heeft men het geplaatst tegenover de confessie, b.v. die van de twaalf artikelen des geloofs. Het één zowel als het ander is m.i. een elementair en fataal misverstand.

Het christelijk religieuze grondmotief is, volgens Dooyeweerd, „samen te vatten in de drieheid schepping, zondeval, en verlossing door Christus Jezus in de gemeenschap van de Heilige Geest”. In dit christelijk religieuze grondmotief gaat het „niet bloot om een leer, die men onafhankelijk van de leiding van Gods Geest in een theoretisch theologisch stelsel zou kunnen uitwerken”. Neen, „in het religieuze grondmotief der Heilige Schrift gaat het allereerst om de drijfkracht van Gods Woord door de Heilige Geest, die de religieuze wortel van ons leven omzet en van

daaruit in alle tijdelijke levensuitingen door-dringt". Dit religieus grondmotief is de „radicale zin der Woordenbaring", die ons alleen door de Heilige Geest kan worden onthuld. Deze Woord-openbaring ontdekt ons „in afgrondelijke diepten tegelijk de waarachtige God en ons zelve". Het Woord Gods „leert ons wanneer het in reddende zin werkt. En waar het in reddende zin werkt, brengt het onafwendbaar de radicale omwenteling in de wortel van ons van God afgefallen bestaan" (blz. 11).

„Als waarachtige Goddelijke Woordenbaring maakt het **scheppingsmotief** zich kenbaar door zijn integraal (al het geschapene omvattend) en radicaal (tot de wortel der geschapen werkelijkheid doordringend) karakter. Als Schepper openbaart God zich als de absolute en volledige (integrale) oorsprong aller dingen. Hij heeft geen andere even oorspronkelijke macht tegenover zich, gelijk de Griekse Anankè of Moira (het blinde lot) zich tegenover de Olympische goden stelde" (blz. 28).

Even radicaal en integraal als het scheppingsmotief is ook het motief van de zondeval. „In zijn openbaring van de zondeval dringt het Woord Gods door tot de wortel, tot het religieuze centrum van de menselijke natuur. De zondeval is de afval van God in het hart, in de ziel, d.i. in het religieuze centrum of de geestelijke wortel der mensheid. Dit was de geestelijke dood als afval van de absolute Levensbron. Die zondeval was dus inderdaad radicaal en sleepte juist daarom heel de tijdelijke wereld met zich, omdat deze alleen in de mens haar religieuze wortel-eenheid vindt". (blz. 36)

En even radicaal en integraal als schepping en zondeval is ook de verlossing door Jezus Christus. „Het Goddelijk Woord, waardoor naar de uitspraak van de apostel Johannes alle dingen geschapen zijn, is in Christus Jezus vlees geworden. Het is in wortel en tijdelijke vertakkingen, in hart en leven, in ziel en lichaam van de menselijke natuur ingegaan en heeft juist daarom een radicale verlossing aangebracht: de wedergeboorte van de mens en in hem van heel de geschapen tijdelijke wereld, die in de mens haar centrum vindt" (id.)

Dit schriftuurlijk grondmotief der christelijke religie, het grondmotief van schepping, zondeval en verlossing door Christus Jezus, werkt nu door Gods Geest „als een drijfkracht in de religieuze wortel van het tijdelijke leven. Het brengt, zodra het volledig beslag op u krijgt, noodzakelijk een radicale omwenteling in uw levenshouding en mede in uw gehele visie op het tijdelijke leven. Dit laatste kan alleen geloofend worden door hen, die aan het integraal en radicaal (d.w.z. het tot de absolute, alenige en volledige Oorsprong en tot de religieuze wortel van het geschapene doordringend) karakter van dit grondmotief tekort doen. Het kan alleen geloofend worden door hen, die de absolute antithese (tegenstelling) tussen dit grondmotief en dat der af-godische religies verzwakken en in de vruchteloze poging een brug tussen beide te slaan".

Wie deze woorden zorgvuldig overweegt zal er geen moeite mee hebben het christelijk religieuze grondmotief, zoals Dooyeweerd dat tekende, te verstaan.

Ik wil het kort zo omschrijven:

Het gaat daarbij — en dat moet voorop staan — om machtige werkelijkheden. Niet maar om een gedachte, idee, theorie.

Vooreerst om de werkelijkheid van Gods **scheppende daad**, waardoor God alles wat bestaat in het aanzijn riep. En dus ook hierom, dat hemel en aarde met alles wat er in en er op is in de volste en diepste zin van het woord het resultaat van die daad en dus **schepselen** zijn. Dit door God geschapen zijn van hemel en aarde impliceert voorts ook, dat ze van seconde tot seconde door God gedragen, in het aanzijn gehouden en geleid worden. Naar de door Hem gestelde wetten en normen fungeren. En zijn volstrekt eigendom zijn en blijven.

Vervolgens gaat het om de werkelijkheid van de **zondeval**. Dat is om die katastrofale werkelijkheid, dat in Adam de ganse mensheid — en dus ook ieder mensenkind — in de kern van haar wezen, in haar hart, van God afviel, de ongerechtigheid doet, in de macht van Satan kwam, zijn steun zoekt bij wat niet-God is en door Gods vloek en toorn werd gegrepen.

En ten slotte van de werkelijkheid, dat God in Jezus Christus de wereld, de mensheid **verlost** van de zonde, de dood en Satan, haar weer in zijn gemeenschap plaatst en door zijn Geest even radicaal vernieuwt als ze door de zonde radicaal was bedorven.

Zie, met deze **werkelijkheden** hebben we in het christelijk religieuze grondmotief te doen.

Deze machtige werkelijkheden zijn nu nooit ofte nimmer langs empirische, rationele, laat staan: wetenschappelijke wijze te benaderen en te kennen. Dat is uitsluitend en alleen mogelijk door de openbaring Gods, door die openbaring, welke God in zijn Woord geeft. Het Woord dat door middel van de Heilige Schrift naar ons toekomt. Het is nu zò, dat door Gods genade, zijn verkiezende genade, die Woordenbaring door de kracht des Geestes ons hart, het religieuze centrum van ons leven, binnendringt en daar tot heerschappij komt. Als dat in waarheid geschiedt, komt er „van zelf" ook het waarachtige **kennen** hiervan, dat God deze wereld geschapen heeft, d.w.z.: door zijn machtswoord in het aanzijn heeft geroepen. En er komt dan ook het **kennen** — neen niet van een of andere zonde-idee of zonde-begrip, maar — van onze radicale afval van God en onze radicale verdorvenheid. En er komt zo ook het **kennen** van Jezus Christus en de verlossing der wereld, welke Hij principiëel tot stand bracht door zijn dood en opstanding, en van dag tot dag naar haar voltooiing dringt.

Ja, als Gods Woordenbaring inderdaad heerschappij krijgt in ons hart dan kan het niet uitblijven of deze „kennis" van schepping, zondeval en verlossing in Jezus Christus kómt. En die kennis is een wonderlijke kennis. Ze is een voluit betrokken zijn in en beheerst worden door dat waaromtrent die kennis is. Ze is dus een zichzelf en de wereld kénnen, zien, als door God geschapen, in Adam van Hem afgefallen, en in Christus verlost zijnde en wordende. Deze kennis is een kennen met het hart. Dat wil zeggen: een kennen, dat door heel het leven heen-

trekt, alle levensuitingen beheerst, ons ganse leven stempelt.

Als Dooyeweerd nu van het christelijk religieus grondmotief spreekt, dan bedoelt hij de genoemde **werkelijkheden** van schepping, zondeval en verlossing. Maar die dan niet „op zichzelf" genomen. Dat „op zich zelf" nemen is trouwens reeds zonder meer dwaasheid. Neen, hij ziet die zoals ze in Gods Woordenbaring door God te onzer kennis worden gebracht. En ook dat nog niet alleen. Neen, hij ziet ze, zoals ze door Gods Woordenbaring te onzer kennis worden gebracht en nu ook door de kracht des Geestes waarachtig door ons worden gekend, zò, dat ze ons leven, denken, handelen, kortom heel onze visie op mens en wereld beslissend beheersen. En dus metterdaad het „motief", d.w.z. de bewegende kracht, de drijfkracht van ons leven worden.

Of, nog korter gezegd: **het christelijk religieus grondmotief is de werkelijkheid van de schepping, de zondeval, de verlossing, zoals deze door middel van Gods Woordenbaring ons hart, ons ganse leven, onze ganse levens- en wereldvisie beheersen.**

Wie dit alles heeft verstaan, beseft onmiddellijk, dat het genoemde motief oneindig veel meer, ja, principiëel iets anders is dan een gedachte, een beschouwing, een (theologisch) begrip omtrent schepping, zondeval en verlossing! En hij ziet ook in, dat het uitspelen van de belijdenis tegen het christelijk religieuze grondmotief dwaasheid is. Evenals, omgekeerd, het uitspreken van dat grondmotief tegen de belijdenis. Neen, als de kerk Gods en iedere gelovige waarlijk hun geloof belijden, bijvoorbeeld door middel van de „twaalf artikelen", dan betreft die belijdenis óók de stand van zaken, welke Dooyeweerd met de term christelijk religieus grondmotief aanduidt. Dan wordt ook die door kerk en gelovigen duidelijk en met alle nadruk beleeden.

C. V.

Kerken in Schotland

1560—1960

X

Kort overzicht; eerste afscheiding.

Tot nu toe hebben we een en ander uit de geschiedenis van de kerk in Schotland opgehaald uit de eerste anderhalve eeuw na de reformatie in dit land. Die anderhalve eeuw strekt zich uit over de periode ongeveer van 1560 tot 1700.

Zoals we ons herinneren zijn in deze anderhalve eeuw bloedige worstelingen gevoerd om de toekomst der kerk. De Stuarts, die na de dood van koningin Elisabeth van Engeland (gestorven 1603), Schotland en Engeland verenigden onder hun sceppter, zodat beide landen toen in een soort personele unie verbonden waren, een unie, die uitsluitend bestond in de persoon des konings, de Stuarts waren vervuld van de aristocratische en rooms katholieke geest van de franse Guises. Zij haatten de puriteinse strengheid van de Schotse reformatie. En dat niet alleen, zij waren van afkeer vervuld tegen de democratische geest van de presbyteriaanse kerk-inrichting. Zij hebben steeds geprobeerd het Schotse volk rooms te houden en toen dat niet lukte, hebben zij geprobeerd het Schotse volk op z'n minst de bisschoppelijke of episcopale kerkorde van de Engelse kerk op te dringen.

Daartegen hebben de Schotten zich verweerd. Met bewonderenswaardige taaiheid en met voor ons nederlanders, bewonderenswaardige zelftucht. Niet altijd bleef deze zelftucht de baas. Toen in 1637 de anglikaanse liturgie in de St Giles kathedraal in Edinburg, het nationale heiligdom van Schotland, werd ingevoerd, ontstond een tumult in de kerk. De opwinding waardoor dit tumult werd veroorzaakt, ging door heel het land. Op 1 maart 1638 sloten de leiders van alle standen het nationaal covenant teneinde de „ware godsdienst" te beschermen. Die naam, „ware godsdienst" zag niet alleen op de prediging van het evangelie, maar ook op de presbyteriaanse kerkorde, op de wering van

„hiërarchie", zoals wij dat tegenwoordig plegen aan te duiden. De covenanters verdreven de door de koning aangestelde bisschoppen, overweldigden de koning zelf en leverden hem aan Engeland uit. Daar is hij ten laatste door de Cromwell-regering ter dood gebracht. Een geweldig ingrijpende gebeurtenis in de zeventiende eeuw, toen het „Goddelijk recht" der koningen nog algemeen aanvaard werd.

De tijd zonder koning, was voor Schotland een tijd van vrede en rust. (1649—1660).

Karel II kwam in 1660 op de Schotse troon. Hij was de zoon van de onder het Cromwellbewind gedoodde, Karel I. Onder Karel II (1660—1685) en onder zijn opvolger Jacobus II (1685—1688) werd de oude geest van de Stuarts weer levend. De koningen zouden Schotland het liefst rooms katholiek gezien hebben, maar nu dat niet ging ijverden ze voor de invoering van het episcopale systeem. Onmiddellijk toen Karel II op de troon kwam, begon hij de presbyterianen te vervolgen. Heel de duur van de regering van beide koningen was een tijd van vreselijke vervolging van de presbyterianen.

In de artikelen die we over de covenanters geschreven hebben, hebben we een en ander meegedeeld uit de tijd van het blok en de duimschroeven, de tijd van het schrikbewind. Toen op 5 november 1688 Willem van Oranje, de derde stadhouder van die naam, van de Verenigde Zeven Provinciën, in Engeland landde, is een eind gekomen aan het schrikbewind der Stuarts. Willem erkende de presbyteriaanse kerkorde als de Schots nationale kerkorde en de bisschoppen werden van toen af niet langer door de wet beschermd.

Zo herkreëg de Schotse kerk haar vrijheid.

Maar we moeten er bij zeggen dat zij van de staat en haar bemoeiingen met het kerke-lijk leven niet afkwam. Er waren typisch zeventiende-eeuwse verbanden tussen kerk en staat. Die waren niet uitsluitend van administratieve aard. Volgens de belijdenis van Westminster, die in deze tijd ook de belijdenis van de Schotse presbyterianen was

geworden, lag het voor rekening van de staat om de vrede en de eenheid der kerk te bewaren; ketterijen te onderdrukken, misbruiken weg te nemen en de kerk een plaats voor haar arbeid onder het volk te verzekeren. Zoals in artikel 36 van onze Ned. Geloofsbelijdenis aan de regering de taak wordt toegewezen om de hand te houden aan de heilige kerkedienst (wat die taak volgens de bedoeling van het artikel precies inhoudt, is een zaak die wij hier voorbijgaan) zo werd aan de regering volgens de Schotse confessie de taak opgedragen dat te doen. De Schotse kerk was de gevestigde en de erkende kerk. Zoals in Nederland de Gereformeerde kerk. Dit karakter van de Schotse kerk is de eeuwen door bewaard gebleven. Echter niet zonder spanning en beroering.

Dit is een nieuw hoofdstuk in de geschiedenis van de Schotse kerk. Het hoofdstuk van de spanningen, de beroerten, de conflicten, de afscheidingen en kerkscheuringen. Zoals men berucht of moet ik schrijven beroemd om zijn afscheidingen en kerkscheuringen, Zoals men in ons land wel zegt: één nederlander een theoloog, twee nederlanders een kerk, drie nederlanders een afscheiding, zo zegt men in Schotland: waar één Macleod is, daar is een presbyteriaanse kerk en waar zes Macleods zijn, daar zijn zes presbyteriaanse kerken.¹⁾

Niet alleen door de gemeenschappelijke calvinistisch reformatorische achtergrond is er door de eeuwen veel affiniteit geweest tussen de Schotse gereformeerde en de Nederlandse gereformeerde theologen, maar ook door deze verwantschapstrekk van splitsingen en scheuringen, van strijd om de waarheid binnen de kerk, die eindigde met een of ander afsplitsing.²⁾

Nu dit nieuwe hoofdstuk.

Toen in 1707 de unie tussen Schotland en Engeland gesloten werd onder William en Mary, stak een storm van oppositie op. De vroegere **personele** unie van beide afzonderlijke landen, die jaren verenigd waren geweest uitsluitend in de persoon des konings, was nu vervangen door een echte unie. De twee landen gingen nu samen. Werden een. Men vreesde in Schotland dat de Schotse kerk tengevolge van deze vereniging in een nadelige positie zou komen als kerk van het volk dat zijn eigen parlement en zijn eigen koning kwijt was.

Maar nog vóór deze unie, die een nasleep van verwickelingen zou krijgen, had de eerste

vrije kerk zich gevormd. Dat was in 1689—'90. Toen heeft de Gereformeerde Presbyteriaanse kerk³⁾ zich afgescheiden omdat in de verhouding kerk-staat een en ander werd geregeld en overeengekomen dat, naar het inzicht van deze broeders, niet was in overeenstemming met de geest van de covenants. Als een van de sterkste beginsels handhaaft deze groep, voorzover ik weet tot vandaag toe, zijn trouw aan de „verbonden” van de zeventiende eeuw. Hiermee samen ging, dat men zich in deze kring hevig keerde tegen de unie met Engeland van 1707. Uitvloeisel is, dat deze kring nog altijd geen actieve bemoeiing wil hebben met de politiek onder de Britse Constitutie. De lidmaten van deze kerk onthouden zich van actieve bemoeiing met de politiek van hun vaderland, omdat zij van mening zijn, dat hun vaderland een vrij en zelfstandig land had behoren te blijven met een eigen parlement en geregeerd in de geest van de zeventiende eeuwse verbonden of covenants.

De houding van deze mensen staat bekend als „political dissent” (afwijkend gevoelen inzake de politiek). In een van hun officiële papieren verklaren zij, dat zij alléén als kerkelijke „denominatie”, zich onttrekken aan de verantwoordelijkheid voor de loochening „door al onze tegenwoordige parlementaire partijen van het recht van Christus op nationale gehoorzaamheid”. Zij zijn het enige „Godsdienstige lichaam in Schotland dat handhaaft, dat iemand niet trouw aan Christus kan zijn als wetgever en koning als hij tegelijkertijd een partij vormt in de zin van de huidige Britse Grondwet!

In zijn belijdenis stelt deze groep zich onder het volle gezag van de heilige Schrift en handhaaft de ongewijzigde Westminsterse Geloofsbelijdenis. Verder strenge levenshouding met een puriteins accent op de wandel.

Deze Gereformeerde Presbyteriaanse Kerk was de eerste vrije of afgescheiden kerk in Schotland. In de zeventiende eeuw. In de loop van de achttiende eeuw zijn er meer afscheidingen bij gekomen, aan de eerste waarvan de naam van de Erskines verbonden is. Daarover de volgende keer naar we hopen.

J. Meester.

1) J. de Bruijn, Thomas Chalmers en zijn kerkelijk streven, Nijkerk, 1954, blz. 121.

2) Wat Nederland in de 19e eeuw betreft zie men voor een overzicht C. Veenhof, Prediking en Uitverkiezing, Kampen, 1959, blz. 314, 15.

3) Reformed Presbyterian Church.

meer en wordt het zuiver een zaak van ambtenaren, die uitmaken, waar een gymnasium komt.

Men wordt dus volkomen afhankelijk van de inzichten van de minister en zijn ambtenaren.

Misschien zijn deze normen nog bruikbaar voor de randstad Holland, voor de rest van Nederland is dat beslist niet het geval. Het is ook onjuist om hier voor het gehele land dezelfde normen te stellen. Verder is het de vraag, of men met die normen wel uitkomt. Voorspellingen over de toeloop bij het voortgezet onderwijs zijn erg moeilijk.

In elk geval mag het echter geen regeling zijn, die de grote centra bevoordeelt boven de rest van het land. Wanneer men getalsnormen wenst, dan moeten dit gedifferentieerde normen zijn, in verband met de bevolkingsdichtheid van de streek.

Bezwaarlijk is ook, dat op deze wijze automatisch aangestuurd wordt op zeer grote scholen. Over het algemeen worden scholen met 5 à 600 leerlingen groot genoeg geacht. De minister wil echter aansturen op zeer grote scholen van 14 à 1500 leerlingen. Soort mammoetscholen dus.

Voor het U.L.O., dat nu onder het automatisme van het lager onderwijs valt, betekent deze regeling een grote verslechtering. Wel is waar eist de Grondwet het automatisme niet en kan hier dus niet van strijd met de Grondwet gesproken worden. Het is echter niet meer dan billijk, dat voor deze tak van onderwijs het automatisme blijft gelden.

Al komt het U.L.O. onderwijs nu weg uit de sfeer van het lager onderwijs, het is toch volksonderwijs geworden. Op die grond moet het automatisme, dat voor het lager onderwijs geldt, ook hier rechtvaardig worden geacht.

Voor het bijzonder onderwijs, waar het U.L.O. onderwijs zo grote omvang heeft genomen, is dit van bijzondere betekenis.

Het M.A.V.O.

In verband met het wegvallen van het automatisme, moet voor de positie van het U.L.O. worden gevreesd, maar voorts is er ook nog al bezwaar in te brengen tegen de positie van de opvolger van het U.L.O. onderwijs, het M.A.V.O.

Het U.L.O. onderwijs kon in de achter ons liggende jaren zo groeien, omdat de H.B.S., die als algemeen vormend bedoeld was, een tweeslachtig karakter kreeg en ook opleiding voor de universiteit werd.

Het U.L.O. onderwijs, dat zich juist sterk op de maatschappij richtte, kon op deze wijze een lacune opvullen.

Juist is, dat het U.L.O. thans middelbaar onderwijs wordt en U.L.O. onderwijzers de status van leraar krijgen. In feite is dit de wettelijke erkenning van een situatie, die reeds bestond. Behalve de stichtingsmoeilijkheid doemt er voor deze tak van onderwijs nu het gevaar op, dat men door concurrentie van het H.A.V.O. gevaar loopt de nodige ruimte te verliezen.

Zal er voor H.A.V.O. en M.A.V.O. beide ruimte genoeg zijn?

Daar zal ongetwijfeld meer ruimte komen dan er tot nu toe was. Te verwachten valt dat de middelbare beroepsopleiding op den duur beter op gang zal komen.

Het Atheneum wordt in vergelijking met de H.B.S., opgetrokken, waardoor ook meer ruimte verkregen wordt.

Reeds nu verdwijnt ongeveer de helft der H.B.S. leerlingen geruisloos.

De H.A.V.O. zal naar schatting bovendien wel 20 jaar nodig hebben om opgebouwd te worden. Direct gevaar zal er voor het U.L.O. onderwijs wel niet zijn, maar het is toch beter ook hier vooruit te zien. Achteruitgang van het U.L.O. onderwijs zou het bijzonder onderwijs wel speciaal treffen.

Te betreuren valt ook, dat het M.A.V.O. onderwijs als regel slechts 3-jarig zal zijn. Dit betekent, dat de M.A.V.O. op lager peil komt dan de U.L.O. thans staat. Momenteel geeft U.L.O. b. zelfs aansluiting op de Kweekschool en H.T.S. Dat zal in de toekomst niet meer mogelijk zijn.

Al met al is er reden om met zorg vervuld te zijn over de toekomst van het U.L.O., wanneer dit ontwerp wet mocht worden.

Het Gymnasium

Nog een andere belangrijke opleiding, en wel het Gymnasium dreigt door de Mammoetwet in verdrukking te komen.

De Mammoetwet

IV (Slot)

De Planprocedure

Om voor toekenning van subsidie in aanmerking te komen wordt de planprocedure voorgesteld.

Deze planprocedure houdt het midden tussen het automatisme, dat we bij het lager onderwijs kennen en de subjectieve beoordeling, zoals die nu bij het middelbaar onderwijs plaats vindt.

Bij het automatisme heeft men een wettelijk recht, wanneer men maar voldoet aan de in de wet gestelde eisen.

Bij de planprocedure moet de school, om voor subsidie in aanmerking te komen door de minister geplaatst worden op het elk jaar op 1 oktober door de de minister vast te stellen plan van scholen voor voortgezet onderwijs. Deze scholen zullen dan binnen de eerstvolgende drie jaar voor bekostiging uit 's lands kas in aanmerking komen.

Gemeente en schoolbesturen kunnen een verzoek om plaatsing op het plan indienen, maar de minister beslist over de plaatsing.

Op dit plan moet een school worden opgenomen, als ze voldoet aan bepaalde getalsnormen, welke normen echter zeer hoog liggen. Daarnaast kan de minister nog andere scholen opnemen, als hij van oordeel is, dat er behoefte aan deze scholen bestaat.

Ook hier is het dus weer de minister, die de dienst uitmaakt. Schertsend is al eens opgemerkt, dat deze wet maar voor één vrijheid brengt, nl. voor de minister van onderwijs.

Ook voor sluiting van scholen zijn getalsnormen in het wetsontwerp opgenomen.

Nu zijn er voor die getalsnormen goede argumenten aan te voeren. Sommige gemeenten zijn in het verleden wel erg royaal geweest ten aanzien van het V.H.M.O. Een lyceum staat goed voor een stad, dus moest er een lyceum komen. Door deze wijze van doen is er veel geldverspilling geweest. Gezien de praktijk is een meer objectieve norm voor deze scholen inderdaad gewenst.

Voor het beroepsonderwijs betekent de planprocedure zelfs een belangrijke verbetering, daar de stichting van nieuwe scholen nu onttrokken wordt aan de sfeer der gemeentepolitiek.

De getalsnormen, die in deze wet worden voorgesteld zijn echter veel te hoog.

Een 6e klas gymnasium moet, wil het gymnasium voor subsidie in aanmerking komen, kunnen rekenen op 24 leerlingen. Dit betekent, dat het gymnasium minstens 130 leerlingen dient te tellen. Stichting van een nieuw gymnasium is in de toekomst dan ook vrijwel uitgesloten.

Een openbaar gymnasium wordt opgeheven, als het drie jaar achtereen in de hoogste 2 klassen minder dan 16 leerlingen telt. Een bijzonder gymnasium verliest in dat geval de subsidie.

Naar deze normen moeten in de drie noordelijke provincies 15 van de 20 klassieke opleidingen verdwijnen. Er blijven dan nog 2 over in Groningen, 2 in Leeuwarden en 1 in Sneek. In Drente blijft er niet één over. Ook Zeeland zal het zonder klassieke opleiding moeten stellen.

Nu kan de minister, de onderwijsraad gehoord, ontheffing geven. Dat zal echter uitzondering moeten zijn. Immers, wanneer dat regel wordt, betekenen die normen niets

Daar is reeds op gewezen, dat de plan-procedure, bij handhaving der getalsnormen, voor het gymnasium in vele streken van ons land funest zal zijn.

Daarnaast bestaat ook de vrees, dat het brugjaar aan het gymnasium afbreuk zal doen.

Dit brugjaar, dat bedoeld is als een soort proefjaar, heeft zekere aantrekkelijkheid door het feit, dat de leerlingen na het eerste jaar nog naar een andere school kunnen overgaan.

Voor het gymnasium valt echter te vrezen, dat men hierdoor het gewenste peil niet zal kunnen bereiken. De leerlingen zullen dan praktisch niet kunnen toekomen aan het trekken van voordeel uit hetgeen zij leerden. Met name het lezen der klassieken kan daarbij in het gedrang komen. Het feit, dat de eerste klas van deze school niet zal stijgen boven het peil van een eerste klas U.L.O. moet hier afbreuk doen.

Nu is er wel de mogelijkheid, dat in de eerste klas toch enig latijn zal worden gegeven en dat de brugklassen niet geheel gelijk behoeven te zijn. Wanneer dat echter doorgevoerd wordt, is er reden voor de vraag, wat er van die brugklas nog overblijft. In dit verband zou het wellicht aanbeveling verdienen de brugklas te beperken tot het V.W.O. Bij de bèta-afdeling zal het Grieks worden afgeschaft. Ook hierin kan toch weinig anders, dan een afbraak van het Gymnasium worden gezien.

Grieks immers is juist de kern van de klassieke opleiding. In dit wetsontwerp wordt echter een onverklaarbare voorkeur voor het latijn aan de dag gelegd. Of zou dat onze rooms-katholieke landgenoten beter passen?

Het feit, dat het Atheneum voorts dezelfde rechten geeft voor toelating tot het universitair onderwijs, zal het gymnasium ook beslist afbreuk doen.

Al heeft men voor deze opleiding de klassiek klinkende naam, Atheneum (uit België overgenomen) geïntroduceerd en al zal er enig latijn worden gegeven, toch zal deze school de klassieke opleiding van het gymnasium niet kunnen vervangen.

Het is bevreemdend, dat de wetgever het gymnasium zo slecht gezind is. De geschiedenis heeft het bestaansrecht duidelijk bewezen. Ondanks de protectie, die de H.B.S. ook in het verleden genoot, kiest een toch vrij constant percentage van 21% van de V.H.M.O.-leerlingen voor het gymnasium.

Doorvoering van de Mammoetwet doet echter vrezen, dat de belangstelling voor deze onderwijsrichting sterk zal gaan dalen.

Het overgangsrecht

Tegen het wetsontwerp wordt ook aangevoerd, dat het overgangsrecht ontbreekt. Daar wordt zelfs geen aanduiding gegeven over de wijze, waarop naar de nieuwe verhoudingen zal worden overgeschakeld. Hierdoor draagt het allemaal een wat theoretisch karakter.

Wat zal er bv. gebeuren met de tegenwoordige H.B.S. en U.L.O.? Nu moet daar tegen opgemerkt worden, dat formulering van het overgangsrecht een moeilijke zaak is, zolang de tekst van de wet nog niet vast staat. En zelfs Minister Cals zal niet de illusie hebben, dat het ontwerp onveranderd zal worden aanvaard.

Wel is het gewenst, dat de minister bij de verdere behandeling van het ontwerp meer inlichtingen geeft over de wijze, waarop hij de overgang denkt te doen plaats vinden.

Scheiding V.W.O. en H.A.V.O.

In dit ontwerp worden de opleidingen voor voorbereidend hoger en die voor middelbaar onderwijs streng gescheiden gehouden. Na het eerste leerjaar, gaan ze geheel uit elkaar.

Velen achten het beter, dat men vast houdt aan een gedifferentieerde vorm van onderwijs. Dit zou het voordeel hebben, dat men pas op latere leeftijd een definitieve keus over de richting behoeft te doen.

Toch heeft een dergelijke gedifferentieerde opleiding ook bezwaren. Het gevaar is n.l. groot, dat de opleiding noch als algemeen vormend onderwijs, noch als opleiding voor wetenschappelijk onderwijs tot zijn recht komt.

Wel zal het goed zijn te zorgen, dat beide opleidingen niet te ver uit elkaar groeien.

Vrijstelling van godsdienstonderwijs

Tenslotte nog een laatste, maar ernstig bezwaar tegen de Mammoetwet. Ouders, die tegen het christelijk onderwijs zijn, kunnen eisen, dat hun kinderen op de christelijke school worden toegelaten niet alleen, maar zij hebben tevens een wettelijk recht om voor die kinderen vrijstelling van godsdienstonderwijs te krijgen, wanneer er voor hen geen andere geschikte school in de buurt is.

Dit voorstel is wel een typisch voorbeeld van het pogen om het bijzonder onderwijs meer openbaar te maken.

Tegen deze regeling moet dan ook ernstig bezwaar worden gemaakt. Immers, deze opzet gaat uit van de veronderstelling, dat de christelijke school een school is als de openbare met daarbij nog godsdienstonderwijs.

Het zou dodelijk zijn voor het christelijk onderwijs, als deze gedachte ging postvatten. Afgezien ook van het godsdienstonderwijs immers behoort de school van minuut tot minuut christelijke school te zijn.

Door het christelijk onderwijs is, en terecht, steeds de scheiding tussen godsdienstonderwijs en ander onderwijs afgevoerd.

Art. 42 van dit wetsontwerp tracht deze scheiding echter door te voeren.

In dit wetsontwerp wil men inbreuk maken op het recht van de schoolbesturen om zelfstandig en in vrijheid te beslissen welke kinderen men op school zal toelaten.

Art. 42 is daarom voor de vrije christelijke school onaanvaardbaar.

Slotbeschouwing

Samenvattend mag geconcludeerd worden, dat de Mammoetwet enerzijds onze waardering verdient wegens het feit, dat gestreefd wordt naar een beter op elkaar afstemmen van de verschillende vormen van voortgezet onderwijs en financiële gelijkstelling van openbaar en bijzonder voortgezet onderwijs.

Aan de andere kant bestaan er tegen het wetsontwerp in de huidige vorm ernstige principiële bezwaren wegens het ontbreken van een duidelijk onderscheid tussen openbaar en bijzonder onderwijs, de vergaande en veelvuldige delegaties en de bepaling over de toelating van leerlingen bij het bijzonder onderwijs met de vrijstelling van godsdienstonderwijs.

Wanneer deze bezwaren niet worden weggenomen is het wetsontwerp onaanvaardbaar. Immers daarmee zou de vrijheid van onderwijs en het karakter van de vrije christelijke school op ernstige wijze worden aangerand.

Tenslotte is het noodzakelijk, dat in de planprocedure belangrijke wijzigingen worden aangebracht en de positie van Gymnasium en U.L.O. worden gewaarborgd.

Ik ben mij bewust in deze artikelen lang niet volledig te zijn geweest. De bedoeling was echter speciaal de aandacht te vragen voor het belangrijke facet van de vrijheid van onderwijs, een van de belangrijkste rechten, die de Grondwet kent. Een recht, dat nauw verweven is met de geestelijke vrijheid.

Het is nodig, dat zowel het onderwijs in alle geledingen, als ook de politici op hun hoede zijn, want het sein staat op onveilig.

Mr Beernink, de voorzitter van de C.H.U. sprak nu reeds over een onaanvaardbaar wetsontwerp. Dit is prematuur, nu men nog niet weet, of min. Cals bereid is aan de bezwaren tegemoet te komen.

Worden deze bezwaren echter niet weggenomen, dan zal onomwonden neen gezegd moeten worden, ongeacht de politieke consequenties.

Gelukkig kan men overal in protestants-christelijke kring belangstelling en ook grote zorg over dit ontwerp waarnemen.

Dit in scherpe tegenstelling met het rooms-katholieke volksdeel. Over het algemeen schijnt de financiële gelijkstelling voor hen een zo begeerde zaak, dat over de vrijheid van onderwijs ternauwernood gesproken wordt. *)

Mogen wij ons allen bewust blijven, dat niet aan de overheid, maar aan de ouders de opvoeding der kinderen over de hele linie is toevertrouwd.

Het grote gevaar, dat aan deze Mammoetwet kleeft, is tenslotte, de **staatsleviathan**, die ook de opvoedende taak aan zich wil trekken.

Wanneer deze elementen niet grondig verwijderd worden, dan is het gewenst, dat de Mammoetwet, naar het woord van mr Hangelbroek, naar een museum verdwijnt.

J. Meulink.

*) Terecht wijst mr J. A. Oosterhof in het aprilnummer van A.R. Staatskunde erop, dat de r.k. wel opkomen voor een vrijheid van onderwijs, n.l. de vrijheid van richting, maar dat men geen begrip heeft voor een principiële verzet tegen elke regeling van het bijzonder onderwijs en dus ook tegen een regeling via subsidievoorwaarden.

Deze houding hangt samen met de r.k. opvatting, die de staat ziet als volmaakte totaalgemeenschap, die alle lagere gemeenschappen in de natuurlijke orde overkoepelt. De erkenning van de principiële zelfstandigheid der andere levensverbanden ontbreekt.

Verslag van de Senaat van de Theologische Hogeschool

over de cursus 1959—1960

Met dankbaarheid mogen we constateren, dat de colleges vrijwel ononderbroken konden doorgaan. Behoudens een enkel ziektegeval mochten hoogleraren en lectoren en studenten zich in een behoorlijke gezondheid verheugen.

De cursus 1958—1959 werd op 11 juni 1959 gesloten door Prof. Dr H. J. Jager met een toespraak over „Vakantie-Varia”.

De daarop volgende cursus werd op 25 september geopend door Prof. C. Veenhof met een toespraak over „Intellectualisme”. Bij die gelegenheid kon worden medegedeeld, dat 1 student de Heer W. Trienstra, zich voor het eerst liet inschrijven, terwijl 4 studenten zich opgaven voor de doctorale studie, nml. de Heren A. N. Hendriks, G. Janssen, A. Kooij en M. K. Drost. Het aantal ingeschreven studenten verminderde, mede doordat een negental zich aan verdere studie onttrok. Hieronder waren drie studenten, die zich voorbereidden voor het propaedeutisch-examen en zes, die dit examen reeds hadden afgelegd.

Wat de examina betreft legden de Heren H. G. Geertsema en K. Verlind het propaedeutisch-examen af, terwijl de volgende Heren het kandidaats-examen met goed gevolg doorstonden: G. Mul, C. A. Versluis, A. Kooij, C. Olij, J. Snijder, H. Knigge, J. van Bruggen (cum laude), J. D. Janse (cum laude), D. Noort, J. Geersing, D. de Jong, W. L. Kurpershoek en G. van Keulen.

Aan het einde van de cursus waren 105 studenten ingeschreven, waarvan 1 nog pro-

paedeutisch-examen moet doen, 47 zich voorbereiden voor het kandidaats-examen, terwijl 57 op weg zijn naar het doctoraal-examen of een promotie.

Op 7 december 1959 droeg Prof. Dr H. J. Jager het Rectoraat der Hogeschool over aan Prof. Dr L. Doekes. De aftredende rector sprak bij die gelegenheid over het onderwerp „De Taal van het Nieuwe Testament”. Op 3 juni 1960 sloot de huidige rector dit cursusjaar met een toespraak over „De rust van Christus”. Marcus 6 vers 31.

Tot de normale gebeurtenissen mag ook worden gerekend de Theologische Hogeschool-dag 1959, die zich weer mocht verheugen in grote belangstelling. Ruim 8000 broeders en zusters kwamen op die dag samen in 7 gebouwen.

Met bijzondere dankbaarheid en blijdschap mag het volgende worden vermeld:

Half juli 1959 slaagde aan de Wilhelm Universität te Münster Prof. L. Doekes, voor het examen, dat recht gaf op promotie. Zijn dissertatie verwierf het praedicaat „magna cum laude”, terwijl het examen „summa cum laude” werd afgelegd.

De officiële promotie vond plaats op 10 november 1959 te Münster. Het proefschrift, dat intussen in druk verscheen, draagt tot titel „Der Heilige, Quados und Hagios in der reformierten Theologie des 17. und 18. Jahrhunderts”. Na de promotie heeft Prof. Dr L. Doekes een openbare rede gehouden, de z.g. Promotionsverlesung die tot titel had: „Der Gnadenbund Gottes als Thema der

reformierten Theologie". Velen uit de kring der Hogeschool en uit de Kerken gaven blijk van hun belangstelling door hun aanwezigheid bij de plechtigheid te Münster.

Wat ijver en gedrag der studenten betreft valt niets bijzonders op te merken.

We eindigen met de bede, dat het werk aan de Hogeschool moge dienen tot eer van God en tot stichting der gemeente en dat de begeerte naar het wondere ambt niet moge verflauwen.

Namens de Senaat van de Theologische Hogeschool,

H. J. Jager,
h.t. secretaris.

PERSCHOUW

Een halve eeuw Unie van Zuid-Afrika

Op 31 mei j.l. was het vijftig jaar geleden, dat de Unie van Zuid-Afrika werd geboren. In „Tot Vrijheid geroepen" schreef Mr Prins naar aanleiding van dit jubileum het volgende artikel.

De 31e mei van dit jaar zal het 50 jaar geleden zijn, dat de Zuid-Afrikawet, tot stand gekomen in Londen, in werking is getreden, waardoor de staat, bij ons bekend als de Unie van Zuid-Afrika, zijn bestaan begon, en tot steeds groter onafhankelijkheid kwam.

Hierop de aandacht der lezers te vestigen, is het doel van dit korte stuk.

De naam „Unie van Zuid-Afrika", kortweg in de mond van Afrikaanders „die Unie", maakt nog altijd op Nederlanders de indruk als zou Zuid-Afrika de vorm hebben van een bondsstaat of statenbond. Die naam herinnert ons aan de Unie van Utrecht. Zuid-Afrika is evenwel een eenheidsstaat.

Het zal voor wie belangstelt in verleden en toekomst van Zuid-Afrika heel belangwekkend zijn, wat straks over en naar aanleiding van dit jubileum zal geschreven worden, in ons land en daarbuiten.

Want niemand zal kunnen ontkennen, dat dit jubileum, hoe zeer het ook tot beschouwingen over het verleden zal leiden, de aandacht voor de naaste toekomst van dit grote land niet zal kunnen doen verslappen.

De Unie heeft veel van zich doen spreken door haar apartheidsbeleid. Apartheid, dit Nederlandse woord „van gemengden bloede", is een internationaal woord geworden. Dat is op zichzelf al een sprekend feit.

Het wezen van het apartheidsbeleid der Zuid-Afrikaanse regeringen, in het bijzonder van na de tweede wereldoorlog, schijnt mij toe ongeveer als volgt te kunnen worden samengevat.

Het Zuidafrikaanse blankendom, dat in de gebieden van de Unie een (grote) minderheid vormt, wenst niet in een toekomstige democratische staat, waarin allen met allen, vooral in politieke zin, gelijkgeschakeld zouden zijn, op te gaan.

Dat zou betekenen, naar ieders overtuiging, dat de blanke bevolking van de Unie een **politieke** minderheid tegenover de grote meerderheid der Bantoes wordt. Bovendien een **raciale** minderheid en een **culturele** minderheid in de door haar zelf gestichte staat.

De duidelijk-uitgesproken dragers van deze apartheidsidee zijn de Afrikaans-sprekenden, de mensen van Nederlandse afstamming en beschaving. Maar men behoeft er niet aan te twijfelen, dat de Engels-sprekenden in beginsel van dezelfde gevoelens zijn.

Om de tegenwoordige positie van de blanke bevolking zoveel mogelijk te behouden, hebben vooral de naoorlogse regeringen der Unie datgene, wat er aan politieke vertegenwoordiging van niet-blanken in de Unie bestond, praktisch geheel opgeruimd. Niemand heeft in het Unieverband stemrecht, tenzij hij blank is.

Op economisch gebied handhaaft de blanke zijn overwicht door een groot aantal beroepen en vakken voor niet-blanken wettelijk en praktisch gesloten te houden, waaronder vele technische; ook door verschillen in loonstandaard.

In de geschiedenis van Zuid-Afrika (reeds lang voor Malan) heeft dit streven meermalen grote steun ondervonden van de blanke vakverenigingen.

Talrijke maatregelen, die betrekking hebben op woonvrijheid, vestigingsvrijheid, bewegingsvrijheid van de Bantoes zijn doorgevoerd. Een strikte gescheidenheid, wat woon- en vestigingsvrijheid betreft, tussen blanken en andere groepen, elk afzonderlijk, is gehandhaafd en doorgevoerd.

Wetten, die wettige seksuele verbintenis tussen mensen van verschillend ras beletten en onwettige tegengaan, zijn uitgevaardigd.

Men zou zo voort kunnen gaan met te vertellen van maatregelen, die op het gebied van bijvoorbeeld de gezondheidszorg en het verkeer zijn genomen om „apartheid" te bereiken of te handhaven.

Die strikte gescheidenheid is ook doorgevoerd

in het kerkelijk leven. Men gaat het nu doorzetten in het hoger onderwijs: aparte hogescholen en colleges voor de Bantoes.

De **apartheidsgezindheid** en de **apartheids-politiek** zijn overigens niet uit de lucht komen vallen. Het is alles in feite begonnen kort nadat Jan van Riebeeck de vestiging aan de Kaap goed en wel had georganiseerd. Alleen, de eerste 100 à 150 jaar van het bestaan der oude kolonie gold de behoefte aan „apartheid" aan het afstandbewaren, alleen de oorspronkelijke bewoners van het Kaapland: de Hottentotten en Bosjesmannen. De vele Bantoes stammen, bij ons meer bekend als de Kaffers, zijn laat in de geschiedenis uit Noordelijker gebieden naar wat het tegenwoordige Uniegebied is getrokken, en hebben hun uitgestrekte jacht- en zwerfgebieden aan de primitieve oorspronkelijke bewoners ont-nomen.

Bekneld tussen twee veel sterkere groepen: blanken en kaffers, zijn de oorspronkelijke bewoners van Zuid-Afrika door deze en nog andere oorzaken ondergegaan of opgegaan in meng-groepen.

Eerst na 1770 zijn de Nederlandse kolonisten in hun expansie naar het binnenland, ergens in Noord-Oost Kaapland, op de opdringende Bantoes stammen gestuit en meer dan een eeuw van oorlogsgeweld tussen hen beide is gevolgd totdat de Engelsen in een laatste strijd ook de laatste strijdbare groep, de Zoeloes, machteloos maakten.

Het **apartheidsprobleem** wordt niet voldoende begrijpelijk gemaakt door uitsluitend iets te zeggen over Blanke, dat is Boer en Brit, en Bantoe of „Naturel". Er zijn nog twee andere belangrijke bevolkingsgroepen in de Unie. Voornamelijk in de Kaapprovincie vindt men de grote groep van ruimschoots één miljoen mensen, die men Kleurlingen noemt. In hen zijn verenigd allerlei mensen van gemengde afkomst: van blank met niet-blank, afstammelingen van ban-delingen, door de Oostindische Compagnie in vervlogen eeuwen uit de Archipel of Ceylon naar de Kaap verbannen; van slaven door de Compagnie ingevoerd. Hottentotse elementen zijn in die groep opgegaan. Naar taal (Kaaps-Hol-lands) en cultuur is deze groep dicht bij de blanke komen te staan. Het is daarom vreemd, dat de tegenwoordige Regering juist deze groep door wetgevende maatregelen van zich stoot. Maar deze kritiek terzijde.

Een vierde bevolkingsgroep, omvattende zeker ongeveer 400.000 mensen, die evenzeer in een aparte positie zijn gedrongen, vormen de Indiërs, die in de provincie Natal vrijwel even sterk in getal zijn als de Blanken. Zij vinden natuurlijk zekere ruggesteun bij hun verre land van herkomst, de republiek India. De Bantoes zijn hun niet goed gezind.

Wat wil de **Unieregering** bereiken? Nergens in Afrika wordt zo veel geld uitgegeven voor de opvoeding, het onderwijs en voor andere belan-gen van de Bantoe. Geen land is zo aantrek-kelijk voor de werkzoekende Bantoes als Zuid-Afrika. Uit alle omliggende gebieden proberen mensen, openlijk of klandestien, het Uniegebied te bereiken. De diamant en het goud, het mijn-wezen hebben Zuid-Afrika zeer rijk en wel-varend gemaakt. Maar welvaart en rijkdom zijn nog niet hetzelfde als geluk en rust.

Men wil de Bantoe-bevolking zo veel mogelijk in eigen gebieden zelfstandig maken. Maar dan zo, dat een zeer groot deel van de Bantoe-bevolking genoopt blijft als arbeiders de grote mijnindustrie der Blanken gaande te houden.

Momenteel is het nog zo, dat 1/8 van de Unie-bevolking, namelijk de Blanke, 7/8 van alle grond bezit...

Buiten de Unie verrijst de ene zelfstandige Afrikaanse staat na de andere. Hoe zullen de Bantoes in Zuid-Afrika reageren? Binnen de Unie heeft de lange geschiedenis gesproken: de weg van Zuid-Afrika is het tegenovergestelde van die van Brazilië: geen amalagmaat door voortdurende vermenging van drie rassen, zoals daar. Maar scherpe scheiding. Ruim 9.000.000 „naturellen", ongeveer 3 miljoen „Blanken", 1 miljoen kleurlingen, 500.000 Indiërs. Alles „apart".

Maar het is niet de bedoeling, dat iemand, die Zuid-Afrika niet uit aanschouwing of ervaring kent, over 's lands heden en toekomst een oordeel zal uitspreken van achter een schrijftafel. Nederlanders evenwel mogen zich herinneren, dat ginds hun verwanten wonen, waarmee zij veel hebben meegedeeld, vooral in Krügers dagen. Wier toekomst hun ter harte moet gaan.

En dat de Unie dezer dagen 50 jaar bestaat... Het Zuid-Afrikaanse **vaderland**, inzonderheid van de „Afrikaanders", bestaat evenwel veel langer!

Ter oriëntatie van de lezers geef ik ook nog een stuk door, dat ik knipte uit de kroniek van „De Waarheidsvriend" van 2 juni j.l.

Over wat men „apartheidspolitiek" noemt zijn we de laatste tijd royaal ingelicht. Niet alle dagbladen hebben op zo ruime schaal voorlichting gegeven als de N.R.Crt., welke, behalve in haar gewone berichtgeving, ook nog in 21 artikelen van de hand van een speciale correspon-dent, de heer J. Huizinga, haar lezers de finesses

en problemen betreffende deze zaak voorschotelde. Toch hebben ook de overige persorganen het hunne over de aangelegenheid gezegd. Of het in het generaal objectieve berichtgeving was? Ik wil aannemen, dat men er naar gestreefd heeft. „Trouw" nam ook nog een paar maal een stuk op van lezers, die het met de belichting van de redactie niet eens waren.

Vanwaar al die interesse voor deze aangelegenheid, welke een interne zaak is van ons broeder-volk in Zuid-Afrika? Ze staat, meen ik, niet los van het algemene eenheidsstreven, dat een tijds-verschijnsel is, waarmede gepaard gaat een kosmopolitische en humanistische bewogenheid met minder ontwikkelde gebieden, waarin de drang naar vrijheid en democratie zich openbaart. Men zou een parallel kunnen trekken met strevingen en stromingen in de tijd rondom de opkomst van het christendom.

Er zijn nu eenmaal tijden in de wereldgeschie-den, gevolg van diep insnijdend gebeuren met een catastrofaal karakter, die het volkeren-leven in heel zijn structuur niet onberoerd laten. De ontwakning van Aziatische en Afrikaanse volken staat er niet los van. Met name de drang naar zelfstandigheid in Afrikaanse landen, met al de revolutionaire deiningen — men denke aan de Kongo — doet zijn invloed in de Zuid-Afrikaanse beroeringen gelden.

Nu heeft het mijn aandacht getroffen, dat wij naast de doorsnee-voorlichting, zo weinig reactie daartegen hoorden. Mannen, die in Zuid-Afrika een tijd lang werkten, — ik denk aan dr Grave-meyer — zwegen, naar mijn weten, over dit zeer gecompliceerd probleem. De zaak ligt, bij een verhouding van 1 blanke op 5 Bantoes — zo werd onlangs in een beschouwing voor de micro-foon de verhouding gesteld — niet zo eenvoudig. Trouwens, ook in meerdere gebieden in Afrika — ik wees er hiervoor reeds op — heeft de blanke bevolking grote moeite zich te hand-haven tot leiding geven.

De „apartheidspolitiek" in Zuid-Afrika is in-gezet door generaal Smuts, — „slim Jannie" door de boeren genoemd — voortgezet door dr Malan en dr Verwoerd. Ze is dus onder een engels-georiënteerde leider aangevangen.

In „Hervormd Nederland", dd. 7-5-'60, staat een fel artikel in de rubriek „Lezers aan het woord", dat nogal geladen is. De schrijver suggereert, dat de „hetze" tegen de Boerenregering van Engelse zijde wordt gedreven, omdat de Engels gezinde politiek van Smuts voorgoed heeft afgedaan, de Engelse taal bijzaak is, het Engelse pond vervan-gen wordt door een eigen munt. De schrijver die twee kinderen in Zuid-Afrika heeft, zegt o.m., dat „ds Gravemeyer maar al te goed weet, wat daar pookt en stookt", meent dat Engeland om zijn invloed nog te redden, „het aloude middel dat hem rest, de ophitsing van de zwartjes tegen de Boerenregering", aangrijpt.

Tegen dit artikel zijn scherpe reacties gekomen in „Hervormd Nederland", dd. 21-5-'60. Sentimen-ontbreekt niet in dit schrijven van „een lezer", maar het lijkt mij te heet van de naald. Of het tenvolle verantwoord is, kan ik niet beoor-delen. Het lijkt mij van overdrijving niet vrij.

Veel rustiger is de reactie van dr P. G. Knibbe in „Nederlandse Gedachten" van 7 en 14 mei j.l., opkomend uit eenzelfde liefde voor het „Broeder-volk" als dat in „Hervormd Nederland". Ik neem het begin hier over:

„Groot is het onrecht, dat door allerlei schrij-vers en sprekers aan de Unie van Z.-Afrika tegenwoordig wordt aangedaan als over de apart-heid wordt gesproken. Aan wat de beschuldigde antwoordt, wordt ternauwernood aandacht ge-schonken. Het schijnt alsof men liever de waar-heid niet wil horen. De gegeven voorstellingen van zaken zijn zo onjuist, zo ook in Nederlandse Gedachten van 2 april 1960, dat ik mij genood-zaakt acht, terwille van waarheid en recht, te trachten een aantal van die verkeerde voorstel-lingen uit verschillende bladen recht te zetten".

Zeer betreurt dr Knibbe de gebeurtenissen in Sharpeville, waar vele Bantoes het leven lieten, maar evenzeer, wat in een „Krottenstad" bij Durban geschiedde, waar de politie „zeer rech-matig" moest optreden tegen drankmisbruik waarbij in een gevecht met een bende, opgehitst door vrouwen van lichte zeden, een negental agenten omkwamen. Dr Knibbe zegt dat Zuid-Afrika weinig vrienden in het buitenland heeft, dank zij socialistische en communistische agitatie. De r.k. bevolking, die in Zuid-Afrika 5% van de blanke bevolking uitmaakt, voert een felle campagne tegen de regering om de Bantoes op haar hand te krijgen. Deze 5% r.k. zijn Ieren van oorsprong, vestigden zich in 1920 in de Kaapkolonie. Het waren de Ieren, die indertijd de Zuid-Afrikaanse zaken bij de V.N. brachten. „Thans heeft", zo zegt dr Knibbe letterlijk, „onder leiding van minister Luns Nederland klaarlijkelijk die rol overgenomen en geheel Nederland heeft hem daarbij „gesteund" (Ned. Ged., dd. 7 mei '60). Het Pan Afrikaans Congres, 60.000 leden tellend, — nog geen 1% van de Bantoebevolking — „heeft op 21 mei j.l. een manifest verspreid, dat er op neerkwam, dat er voor Blanken geen plaats was in Zuid-Afrika" (Ned. Ged. 7-5-'60).

Ook over de „gehate passen" spreekt dr Knib-be. Het zijn volgens hem „identiteitsbewijzen" om de Bantoes uit elkaar te houden en past bij de snelle economische ontwikkeling van Zuid-

Afrika en als gevolg daarvan een overmatige toestrooming van Bantoes naar mijnen en industrieën. Te beginnen met juli e.k. zullen ook voor Blanken „identiteitsbewijzen” verplicht zijn.

Wat deze „passen” betreft, prof. jhr. dr P. J. van Winter heeft zaterdag 14 mei jl. in een rede voor de Nederlands-Zuid-Afrikaanse Vereniging — ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan der Unie — gezegd, dat „hij het persoonsbewijs niet verwerpt” (N.R.Crt., dd. 16-5-'60).

In een 2e artikel (Ned. Ged., dd. 14 mei '60), bespreekt dr Knibbe „Het doel der Zuid-Afrikaanse regering: „Verheffing der Bantoes”. Hij geeft daarin een overzicht van de maatregelen tot zelfbestuur der Bantoes door stamhoofden en hun raden en hun wonen in „reservaten”. Ik kan hierover niet uitvoerige mededelingen doen, aangezien dat teveel plaats zou vragen. Alleen nog dit: dr Knibbe vertelt ook: „Gelukkig zijn er veel kerken waar de andere rassen niet worden geweerd. Ook van Afrikaans sprekende kerken”. Het „zendingscentrum in Baarn beweerde — in een gebedsbrief — dat de apartheidswet dit verbiedt”. Toen dr Knibbe „de zendingsman van Baarn dit bestreed en hem aanriep de ambassade van de Unie daarover op te bellen, om de eer van het broedervolk te redden”, weigerde hij dit „met de meeste beslistheid”.

Dr Knibbe erkent, dat er van regeringswege fouten zijn gemaakt — welke regering maakt ze niet? — dat er verkeerde dingen geschied zijn en nog geschieden, en hij zegt ronduit, dat die fouten moeten hersteld. Hij heeft vertrouwen in de Unie-regering. Maar hij neemt het op tegen een „hetze”, waarin allerlei motieven en verkeerde meningen opgeld doen, terwijl men vergeet, dat zonder maatregelen van de overheid de chaos in Zuid-Afrika gaat heersen. Hij pleit voor een ontwikkeling — en heeft er hoop op — die wij zouden kunnen noemen „een vreedzame coëxistentie”, en die hij betitelt als: „eigensoortige of evenwijdige ontwikkeling en ook zelfontwikkeling”.

Ik meende goed te doen tegenover de doorsneemening, welke bij velen er reeds inging, dit „wederhoor” te geven. Het gaat om de eer van een broedervolk, dat geofferd heeft „goed en bloed”, dat mede door concentratiekampen voor vrouwen en kinderen is geknecht, onder Gods leiding tot vrijheid kwam, al kwam die in een andere weg dan Paul Kruger hoopte. Zijn werk, en gebed zijn niet ongezegd gebleven al heeft hij het niet gezien. Hij stierf in Utrecht, het „vaderland in de verte”. Het blijft de eer van H.M. Koningin Wilhelmina, dat zij de grijze president de „Gelderland” zond, om hem uit nood te redden en voor gevangenschap te behoeden.

Het is opmerkelijk, dat de situatie der Bantoes in Zuid-Afrika nooit vergeleken wordt met de harde dictatuur van Nkroema in Ghana of de chaos in de Kongo, of de ellende in Indonesië. Toch dringt zo'n vergelijking zich als van zelf op.

Samenspreking Christelijke Geref. en Vrijgemaakt Geref.

Uit het Kerkblad voor Noord-Holland nemen we het volgende over:

Op donderdag 21 april j.l. heeft de eerste samenspreking plaats gevonden tussen de kerkeraden van de Amsterdamse Chr. Geref. Kerken enerzijds en de kerkeraden van de Amsterdamse Geref. Kerken (vrijgemaakt) anderzijds. Deze samenspreking vond plaats in het kerkgebouw van de Christelijke Geref. Kerk aan de Lauriergracht. De avond was aldus ingericht, dat de leiding berustte bij Ds M. W. Nieuwenhuyze, Chr. Geref. predikant te Amsterdam-West, en dat van vrijgemaakte zijde een inleiding tot een discussie werd gehouden over het onderwerp: de beschouwing van de gemeente naar Schrift en Belijdenis. Nadat Ds Nieuwenhuyze de vergadering geopend had en een inleidend woord had gesproken, waarin hij o.m. zijn vreugde uitsprak over het feit dat, na meer dan 60 jaar gescheiden kerkerlijk leven, wij op deze avond voor het eerst elkaar mochten ontmoeten als kerkeraden, werd de inleiding over bovengenoemd onderwerp gehouden.

De hoofdinhoud kort resumérend kunnen wij zeggen, dat betoogd werd, dat de kerk volgens artikel 27 van onze Ned. Geloofsbelijdenis een „heilige vergadering der ware Christusgelovigen” behoort te worden genoemd. Deze omschrijving geldt in de Belijdenis niet slechts de zogenaamde „algemene” kerk maar evenzeer de lokale kerk of plaatselijke gemeente. Dat de Belijdenis, wanneer zij aldus over de kerk spreekt, in dit spreken schriftuurlijk is werd nader aangewezen, voornamelijk uit de brieven van de apostelen. De apostelen spreken tot de gemeente in het Nieuwe Testament als tot „geroepenen van Christus Jezus”, „geliefden Gods en geroepene heiligen”; als „geheiligden in Christus Jezus”. Hoewel in de gemeente te Korinthe een ergerlijke vorm van hoererij voorkwam (1 Kor. 5 : 1) en scheuringen en ketterijen onder haar waren (1 Kor. 11 : 18 en 19) en de apostel de Korinthiërs daarover ernstig vermaant, toch is zij in haar geheel een gemeente van gelovigen en van broeders in de Here Jezus Christus. De gemeente waarin het Woord van God heerschappij heeft, is, ondanks alle gebreken en zwakheden, die in de

leden blijken te zijn, ondanks ongelof en zonde welke bij sommigen nog de overhand kunnen hebben, in haar geheel te beschouwen als een gemeente van Christus, een heilige vergadering der ware Christusgelovigen. Zo zegt de Schrift het. Daar hebben we ons aan te houden. Daar heeft de Ned. Geloofsbelijdenis zich ook aan gehouden toen zij de kerk omschreef zoals zij dat deed.

Dit karakter of deze aard van de gemeente behoort nu de aard van de prediking te bepalen. De prediker spreekt tot de gemeente van Christus. Dat moet in heel zijn prediking uitkomen. Het moet uitkomen in zijn prediking dat aan een gemeente van geroepenen, van geroepene heiligen het Woord wordt bediend. Hij spreekt tot het volk waarmee hijzelf één is in geloof. Zijn Woord is met kracht omdat hij kan appèleren aan het geloof en de liefde van de leden van Christus' lichaam.

De heilige Schrift leert ook dat uit deze algemene beschouwing van de gemeente niet de conclusie getrokken mag worden, dat elk lid van de gemeente hoofd voor hoofd, in der waarheid een kind van God is. Het onderricht der Schrift leert ons dat in de meest zuivere kerk, waar de tucht over leer en leven naar Gods Woord gehandhaafd wordt, kaf onder het koren is. Zo was het in het Oude verbond. Zo is het onder het Nieuwe verbond. Vandaar dat eis van het Woord is, dat in schriftuurlijke zin concreet-onderscheidenlijk geprekeerd zal worden.

Naar zondag 31 van de Catechismus is de prediking bediening van de sleutelmacht, waarbij het hemelrijk den gelovigen opengedaan en den ongelovigen toegesloten wordt. Dit betekent een ernstige oproep tot geloof en bekering.

Na de pauze volgde een gedachtenwisseling over hetgeen in de inleiding werd geponeerd. In deze gedachtenwisseling werd geen verschil van inzicht ten principale openbaar over de beschouwing der gemeente naar Schrift en Belijdenis. Met gevoelens van dankbaarheid kunnen we op de eerste contactoefening terugzien.

* Dit verslag wordt gelijkkluidend geplaatst in het kerkelijk orgaan van de Chr. Geref. Kerken.

C. V.

VAN HIER EN GINDS

De kerken in Moscou

De laatste gids voor de stad Moscou, die gepubliceerd werd in een oplage van 100.000 exemplaren, bevat een lijst, vier bladzijden lang, van historische kerken, kloosters en kathedralen. Deze gids maakt het gemakkelijk alle 55 kerken en kerkgebouwen te vinden, die in de lijst worden opgesomd. 29 van deze 55 kerken worden echter beschreven als „voormalige” kerken, die niet langer voor kerkelijke doeleinden worden gebruikt, maar van architectonische betekenis zijn en daarom voor bezoekers zijn opengesteld.

Uit Bolivia

Dr Adrain Cáceres, een vooraanstaand R.K. priester en kerkelijk leider in Bolivia, directeur van Bolivia's Katholieke Actie en algemeen secretaris van het Bisschoppelijk Congres, ontdekte door het lezen van de Schrift verschillende Roomse dwalingen. Na ernstige studie en veel gebed kwam hij tot de overtuiging dat hij niet langer lid mocht blijven van de Roomse Kerk.

In de vorm van een zorgvuldig gedocumenteerde brief van 16 pagina's gaf hij getuigenis van zijn geloof aan de aartsbisschop van La Paz. Hierin zegt hij o.a.: Ik heb geen nieuwe religie omhelsd, maar veeleer die van het evangelie, die van Jezus Christus... en toch zullen ze me een ketter, een afvallige noemen... maar ik vraag mijzelf af: Waarom? Ik heb Christus niet verloochend, integendeel, ik heb mijzelf volledig aan Hem overgegeven. Ik heb het Heilig Evangelie niet verloochend, integendeel, ik ben daar zo nauw aan verbonden dat men mij „evangelisch” zal noemen. Ik heb de Kerk van Christus niet verloochend, integendeel, ik ben nu een lid van de Heilige Algemene Kerk, gesticht door Jezus Christus en geïnstitueerd in Corinthe, Efeze, Thessalonica en andere plaatsen, na Jeruzalem. Ook heb ik het predikambt niet willen prijsgeven, maar zeer sterk integendeel, heb ik er mijzelf te sterker toe gewijd om Christus, de Verlosser te prediken en mijn broeders te dienen. Maar met één verschil: in plaats van te preken met de kerkelijke voorschriften in mijn handen, zal ik het nu doen met de Bijbel in mijn hart en op mijn lippen.

Modern „Christendom”

De grootste protestantse kerk in de Verenigde Staten is de Methodistische kerk. Het algemeen bestuur voor onderwijs en opvoeding van deze kerk geeft een speciaal blad uit ten behoeve van de zondagsscholen. In dit blad, *Classmate*, verschijnt thans een serie artikelen onder de naam „Wegen naar God”.

Deze titel is ontleend aan een uitspraak van de „grote moderne exponent van het Hindoeïsme”, Ramakrishna, die gezegd heeft: „De vele gods-

KRITISCHE KRABBEL

Meten met twee maten

Er gebeuren soms vreemde dingen in de wereld. En ook wel in de kerk. Een paar staaltjes.

Het verkeer wordt op allerlei manier geregeld. Er zijn maximum-snelheden vastgesteld van 50 en 70 km voor dorp en stad. De auto's worden op rijvaardigheid gekeurd. De verlichting moet in orde wezen en de remmen moeten goed werken enz. enz. Allemaal prachtig. De politie doet er goed aan als ze streng toeziet op naleving van al deze voorschriften.

Maar wat gebeurt? Er wordt een beroemde tulpenrit gehouden. Eindpunt Zandvoort als ik het wel heb. Eén der mededingers heeft grote kans op de erekrans. Maar 100 Km voor het eindpunt vliegt z'n wagen over de kop. Door één moment van onachtzaamheid van de chauffeur, die natuurlijk oververmoeid is. Doch de rijder en z'n maat komen er wonderlijk genoeg vrijwel ongedeerd uit. Wel heeft de chauffeur een bloedende hoofdwond, maar dat mag niet hinderen.

Als men een beetje van de schrik bekomen is wordt de wagen met vereende krachten weer in normale stand gebracht en ziedaar: De motor loopt! Het stuur is wel verbogen maar kan recht getrokken worden. De verlichting is niet in orde, maar een kniesoor wie daarop aanmerking maakt. De wagen is wel ongeveer een wrak, maar hij loopt! En daar gaat het weer in snelle vaart naar het einddoel. Alle snelheidsmaxima worden overtreden. Maar geen nood: De politie gaat voorop en maakt ruim baan! En de eerste prijs wordt gehaald. Is het niet prachtig? Wat een volharding. Wat een prestatie. Wat een roem. Hier met de kransen en kom op met de champagne. Leve de autosport! Leve de coureur! Leve het merk en de fabriek!

Maar... hoe zit het met de wet? Een gewone rijder, die per ongeluk een paar km te hard rijdt gaat op de bon. Wie een lampje bij het nummerbord mist kan betalen. Niks tegen te zeggen: Wet is wet en recht is recht en veilig verkeer gaat boven alles. Maar... waarom mag die beroemde coureur alle regels wél overtreden? Is dit geen meten met twee maten?

Nog een staaltje. Rechter en politie hebben eindelijk ingegrepen in het schandaal van de „dames” en „heren” in Amsterdam. Wie heeft niet gelezen van de „walletpjes” in onze hoofdstad? De „dames” met de mooie franse naam prostituee worden in de gaten gehouden en de verhuurders van „kamers”, die de wet overtreden, worden achtervolgd. De politie doet wat ze kan om de ontucht te beteugelen. Een goed ding.

Maar wat gebeurt? Er wordt een film gemaakt van het rosse leven in de achterbuurten. Filmsterren nemen de plaats in van de „meisjes” achter de ramen. Zó schaamteloos als de laatsten het niet doen.

Natuurlijk worden ze bekeurd, zou men denken, en de politie steekt wel een stokje voor dit slechte gedoe! Ja, dat zou men denken. Maar, naar verluidt, steekt de politie er geen stokje voor, maar werkt mee. Door de buurt af te zetten en de filmmensen gelegenheid te geven hun werk te doen. De film moet slagen. Die straks in heel de wereld het „leven” op het witte doek zal voortoveren, zoals dat op de „wallen” geleefd wordt.

De vraag komt op: Gelden de wetten alleen voor gewone mensen, en niet voor de film? O tempora, o mores: O tijden, o zeden.

Laten we maar toezien, dat in de kerk iets dergelijks niet gebeurt. Ik bedoel dat meten met twee maten. Laat een voorganger, die anderen de wet des HEREN voorhoudt, zelf een voorbeeld der kudde zijn.

Laten mannen van naam naar dezelfde maatstaf gemeten worden als „gewone” mensen. Meten met twee maten is de HERE een gruwel.

Frater.

diensten zijn evenzo vele wegen naar God”.

Boven het eerste artikel staat: „De lange geschiedenis van het zoeken van de mens naar God is zowel boeiend als ontzagwekkend. In de verschillende artikelen worden dan onder de steeds weer herhaalde hoofdtitel „Wegen naar God” alle wereldgodsdiensten behandeld.

Dr McIntire wijst er in *The Christian Beacon*

op dat deze gehele serie een brutale overtreding is van het eerste gebod, waar gesteld wordt: „Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben”. Hier wordt de God van de Christenheid eenvoudig voorgesteld als één God onder de velen, Hij moet zijn plaats innemen als „een goede god” in het parlement van de godsdiensten, terwijl alle goden van de verschillende religies samenwerken om de mensen vrede te brengen.

De Christen moet tegenover dit alles een scherp standpunt innemen. De bijbel is duidelijk. Jezus Christus zeide: „Ik ben de weg, de waarheid en het leven; niemand komt tot den Vader dan door Mij”.

Duitse zendelingen naar Nieuw-Guinea

Het „Zendingsblad” der hervormde kerk meldt: „De Evangelisch Christelijke Kerk in Nieuw-Guinea”, die zich verantwoordelijk weet ook voor de andere gebiedsdelen dan de kuststroken, heeft een samenwerking tot stand gebracht met de Rheinische Mission te Barmen en deze zal haar helpen om zendingsposten te openen in de Baliem-vallei. In het laatste zendingsblad uit Barmen wordt dit aan de Duitse gemeenten bekend gemaakt. Gevraagd wordt om twee zendingspredikanten en om 100.000 mark voor het eerste jaar.

Prof. Dr Titus Brandsma

Op 26 juli, de sterfdag van de in Dachau omgekomen priester prof. dr Titus Brandsma, zal de hem toegewijde gedachteniskapel op de Doddendaal achter de Carmel-kerk in Nijmegen worden ingewijd. Deze dagen heeft de deken van Nijmegen van deze kapel ter ere van de man, wiens heiligverklaring door vele katholieken wordt gewenst, de eerste steen gelegd. De kosten van de kapel zijn uit vrijwillige gaven bijeengebracht.

Rome en de protestanten

Volgens de Duitse Evangelische persdienst zou het in de bedoeling van het Vaticaan liggen om aan de congregatie, die het komende oecumenisch concilie voorbereidt, een speciale commissie voor protestantse („evangelische”) aangelegenheden toe te voegen, waaruit op den duur zelfs een nieuwe congregatie zou kunnen groeien. Kerkrechtelijk zou er zelfs geen bezwaar zijn om — dit alles in het perspectief van de hereniging — daarin ook protestantse theologen op te nemen.

Van de Philippijnen

De president van de Philippijnen, Carlos P. Garcia, gaf deze dagen een boodschap uit, waarin hij dank bracht aan de Philippine Bible House en International Christian Leadership voor de verspreiding van 120.000 exemplaren van de Bergrede. In zijn boodschap gaf president Garcia uitdrukking aan zijn oprecht geloof in de Heilige Schrift als basis voor het leven in al zijn aspecten.

De doopsgezinden

Het dagelijks bestuur van de Algemene Doopsgezinde Sociëteit heeft gerapporteerd dat het aantal lidmaten in vier jaar tijds met 2000 achteruit gegaan is. Meer dan twee duizend leden verloor sinds 1939 de Verenigde Doopsgezinde Gemeente te Amsterdam. Er zijn thans 36.000 doopsgezinden in Nederland in kerkelijk verband ingeschreven.

Het bestuur der Algemene Sociëteit heeft zich onlangs met deze problematiek bezig gehouden, terwijl het voor de laatste maal in zijn oude samenstelling vergaderde. Nieuwe denkbeelden en maatregelen werden er besproken. Hierbij bleek dat verschillende activiteiten, die noodzakelijk geacht werden, achterwege blijven door gebrek aan financiële middelen.

Men besloot een jaarlijkse „Broederschapdag” in te stellen, die op 11 oktober a.s. voor het eerst gehouden zal worden. In 1961 hoopt men zowel het feit te herdenken dat Menno Simonsz in 1561 stierf, als het 150-jarig bestaan van de Algemene Doopsgezinde Sociëteit te vieren.

Supervisor Russische Orthodoxe kerk

De voorzitter van de Russische regeringscommissie voor kerkelijke zaken, G. G. Karpow, is van deze functie ontheven en vervangen door V. A. Koeroedow, aldus heeft het Sowjetrussische regeringsorgaan Izwestia gemeld. Het blad geeft geen reden voor deze mutatie op.

Karpow, die ongeveer twintig jaar geleden door Stalin was benoemd, had indertijd tot taak namens de partij toezicht uit te oefenen op de Russische orthodoxe kerk. Zijn vervanging zou dus kunnen duiden op een wijziging van de houding van de communisten ten aanzien van deze kerk. In dit verband merkt AFP op, dat de Sowjet-autoriteiten enerzijds vaak steun ontvingen van de orthodoxe kerk voor bepaalde punten van hun buitenlandse politiek. Anderzijds schijnen recente artikelen van de dienst voor anti-religieuze propaganda te wijzen op een gevoel van onbehagen in de communistische partij over een zekere toeneming van het religieuze gevoel in het land.

Israël-zending

Een functionaris heeft de verdeeldheid onder de christelijke zending en missie-instanties in Israël „een droeve geschiedenis” genoemd.

In een toespraak te München verklaarde rev. H. D. Leuner uit Londen, Europees secretaris van de organisatie: „alle verdeeldheid en onenigheid van onze kerken komen in Israël tot uiting”.

Hij wees op het „ongelukkige confessionalisme” en op het gebrek aan eenheid in de vijftig rooms-katholieke orden en de protestantse gezindten. Volgens rev. Leuner bezitten de rooms-katholieken nu achtendertig missiescholen en de protestanten twaalf zendingsscholen. „De drie à vierhonderd joodse christenen die in Israël wonen, worden bij de treurige toestanden in de christelijke missie en zending het kind van de rekening”, aldus rev. Leuner.

De bijbel in Oost-Duitsland

De „Evangelische Hauptbibelgesellschaft” te Berlijn, die de kerkelijke gemeenten in de Duitse Oostzone van bijbels voorziet, had tot dusver steeds een tentoonstellingsstand op de Leipziger Messe. Dit jaar echter is aan het bijbelgenootschap meegedeeld, dat men „wegens gebrek aan expositieruimte” geen stand meer kon reserveren.

Opmars van de Islam

Uit de jongste statistieken over het Mohammedanisme in Afrika blijkt, dat thans 73% van de bevolking van Noord-Afrika Mohammedaans is, zo lazen we in de Kruisbanier. Voor de andere delen gelden de volgende cijfers: Oost-Afrika 18%, West-Afrika 44,5%, Midden-Afrika 0,8% en de eilanden 13%.

Het is moeilijk te zeggen, hoeveel sneller het Mohammedanisme beslag legt op de inwoners van dit werelddeel dan het Rooms-Katholicisme en 't Protestantisme. Van Rooms-Katholieke zijde is men er van overtuigd, dat de groei van de Islam driemaal zo groot is als die van het Rooms-Katholicisme in Afrika. De schattingen van Protestantse zijde zijn belangrijk ongunstiger. Hier wordt van een verhouding van 6 tegen 1 gesproken. In ieder geval kan op grond van deze berekeningen worden aangenomen, dat over een jaar of tien de helft van de bevolking van Afrika zal zijn geïslamiseerd.

Van de totale bevolking van alle werelddelen moet ongeveer 450 miljoen tot de Islam worden gerekend. Het Mohammedanisme komt met dit cijfer al dicht in de buurt van het Rooms-Katholicisme. Duidelijk is, dat de Islam, speciaal in Azië en Afrika, in de laatste decennia ontzaglijke vorderingen heeft gemaakt.

Belangrijke Papyri gevonden

Uit Jeruzalem wordt het volgende gemeld.

Een oudheidkundige expeditie die onder leiding van prof. Yigael Yadin een aantal grotten ten Westen van de Dode Zee onderzocht, heeft vijf weken geleden in een van die grotten in een geitenleren zak een bundel papyri en plankjes gevonden, waarop elf brieven waren geschreven, die bevelen bevatten van Simeon Barkosba (bij de joden bekend als Sjimon Bar-Kosjba), de leider van de opstand van Judea tegen de Romeinse keizer Hadrianus in 135 na Chr.

De vondst is hier gisteravond in een select gezelschap van Israëlsche staatslieden en geleerden ten huize van president Ben Zwi van Israël bekend gemaakt.

Aanvankelijk had prof. Yadin gedacht dat de papyri formules voor het verdrijven van boze geesten bevatten, omdat zij tezamen met amuletten en vrouwelijke lijfsieraden zijn gevonden, maar na geduldig losmaken en ontcijferen in de afgelopen paar weken bleek, dat men de grootste schat aan ooit ontdekte documenten over de opstand van Bar-Kosjba in handen had gekregen.

In een der brieven werd Bar-Kosjba aangeduid als „nasi”, het Hebreeuwse woord voor „Prins”, dat thans wordt gebruikt als het moderne woord voor president.

De brieven bevatten opdrachten tot het vorderen van graan en het ontbieden van officieren voor het uitbrengen van rapport aan de bevelhebber alsmede het bevel tot arrestatie van een zeker persoon. Aan dit bevel was toegevoegd: „En vergeet zijn zwaard niet”.

De bijbel in India

De laatste drie jaar verspreidde het bijbelgenootschap voor India en Ceylon gemiddeld 1.200.000 bijbeluitgaven per jaar tegen een gemiddelde van 860.000 in de drie daaraan voorafgaande jaren. Dat lijken enorme aantallen, maar per jaar zijn er eigenlijk 15.000.000 exemplaren nodig. Helaas beschikken de bijbelgenootschappen niet over de nodige middelen. India is immers een land, zoals veel andere, waar de bijbeluitgaven ver beneden de kostprijs verkocht moeten worden. Indien de verspreidingsaantallen van dit moment niet met sprongen omhoog gaan betekent dit, dat het nog 55 jaar zal duren eer iedere Indiër, die kan lezen of zal gaan lezen, een evangelie in zijn eigen taal zal hebben. Wat een tijd! Maar op deze voet zal het nog 166 jaar duren eer iedere familie van 5 personen, waar

In verband met de late postbezorging moeten enkele verslagen blijven overstaan. Red.

men kan lezen of zal leren lezen, kan beschikken over een eigen nieuw testament.

De Chr. Geref. Kerk van Noord-Amerika

Volgens de jongste statistieken tellen de Chr. Geref. Kerken van Noord-Amerika thans 236.145 (7240) zielen; 52.689 (1361) gezinnen; 541 (12) gemeenten; 659 (22) dienaren des woords, onder welke in de evangelisatie werken: 46 (1); en in de zending 46 (4). De cijfers tussen haakjes geven de groei aan over 1959. Naar andere kerkelijke denominaties gingen over 2129 leden, terwijl er 2071 uit andere kerken overkwamen.

De zondagsscholen van de Chr. Geref. kerken werden bezocht door 64.287 leerlingen. 23% van de leden der Chr. Geref. kerken, namelijk 53.825, wonen in Canada.

Noord-Borneo

De Murut — kerk op Noord-Borneo groeit snel. De leden trekken er op uit om aan de naburige stammen de blijde boodschap te verkondigen. Thans is een nieuw testament in hun taal in druk. Dit zal het eerste gedrukte boek zijn waarover zij kunnen beschikken. Zo moeten er nog honderden vertalingen klaar komen!

KERKNIEUWS

Nieuws omtrent onze zendingsarbeiders. Op zondagavond 12 juni j.l. arriveerde op Schiphol uit Nieuw-Guinea br J. W. Meyer die voor Enschede als onderwijzer in Kouh werkzaam is. Een twintigtal broeders en zusters was op het vliegveld aanwezig w.o. ook enkelen uit Enschede om hem te verwelkomen.

Dinsdagavond daaraanvolgende was br Meyer aanwezig op de kerkeraadvergadering van de kerk van Enschede-Noord.

Woensdagmiddag sprak genoemde broeder op de jaarvergadering der samenwerkende kerken te Enschede over zijn werk als onderwijzer onder de Papoea's.

Zondag 26 juni a.s. hoopt ds M. K. Drost met zijn gezin uit Nieuw-Guinea op Schiphol aan te komen.

Op 30 juni hoopt ds C. A. Versluis afscheid te nemen van de kerk van Leerdam om daarna naar het zendingsveld op Nieuw-Guinea te vertrekken.

Ds H. Knigge hoopt op 9 aug. a.s. vanuit Toronto, uitgezonden door de Canadian Reformed Churches, naar zijn zendingsarbeid in het Boven-Digoel-gebied te vertrekken.

Op de Zendingsbijeenkomst te Mariëberg die op 16 juli zal worden gehouden, zullen zowel ds Drost als br Meyer het woord voeren.

VERSCHEENEN:

ONTROERENDE TOESPRAKEN

van stervende Schotsé geloofshelden en bijzonderheden uit hun leven. Vertaling C. B. van Woerden. 156 blz., geb. f 5.50.

HANDBOEK 1960

t.d.v. de Geref. Kerken in Nederland. Onder red. van Ds D. Deddens. f 2.70.

BOEKH. BEN DOORNBOS - GRONINGEN

O. Kijk in 't Jatstraat 59 - Telefoon 23581

Abonnementen s.v.p. bij vooruitbetaling door storting op giroreken. 233117 t.n.v. Drukkerij Steenbergen, Zeist, met vermelding voor „Opbouw”.

Abonnementprijs: f 5.- p. halfj. - f 10.- p. jr. Studenten abonnement f 6.- per jaar.

Losse nummers 25 cent. Buitenland: f 6.25 per halfjaar - f 12.50 per jaar.

Regelprijs 20 cent per m.M.

Bij contract reductie.

★

ADVERTENTIE-TARIEF:

FAMILIEBERICHTEN:

Regelprijs 15 cent per m.M.

Drukkerij Steenbergen

ZEIST - TELEFOON 03404 - 2452

★

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukkerij